זון אויפגאנג — 4.58
זון אונטערגאנג — 8.09

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואכרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

דאס

זונטיג :
קלאר און ווארים

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

Vol. 21, No. 185. Winnipeg, Thur. Aug. 13, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג דאנערשטאג ל׳ אב, תרצ״א.

סקול באָרד באשליסט פאַרצווזעצן אויסטיילונג פון פרייע טעקסט ביכער אין די קלאסן 7 און 8 דאָס יאר

אנב-אורחא

פון מארק

אידישע פארמעריי

פאר אירן אין אינדוסטריעלע פאר־מעריי דער בעסטער פארט פון פאר־מעריי.

ערשטנס, איז די אלמעט מיט מא־שינען לייכטער, און, ביי דער אנווענ־דונגהייט פון איין עקספערט, איז מער ניט נויטיק קיין באזונדער ספעציאלי־זאציע פון די ארבעטער; דער שטאנ־קער איינוואוינער, וואס האט קיינמאל בכלל ניט געזעען ווי מען מעלקט א בחמה מיט א כאשין אדער ווי מען אערט מיט א טראקטאר, קאן גלייך צוגרעפן צו דער ארבעט אונטער אויפזיכט פון א ספעציאליסט.

צווייטנס, ניט פון די געקעגנהייט צו וואוינען אויפ׳ן לאנד אין געמיינשאפ־טען, אנשטאט אויף באזונדערע פארמס, דאס מאכט מעגלעך פאר די מיטגלידער אויסצוקעפן זיך געזעלי־שאפטן אין קוקטורעלן, און, כידוע, איז די אפגעריכטקייט פון אזא לעבן איינע פון די הויפט אורזאכן, פארוואס אירן האבן ניט ליב צו ציין אויף לאנד. און, דריטנס, איז מעגלעך ביי אזא געמיינשאפט צו גרינדן א צאל קרייטנ־אינדוסטריעס פאר ווינטערדיקער באַ־שעפטיקונג, אדער פאר דער באשעפ־טיקונג פון אידישע פאבריקס, — לטיל שנייידער שעפער, מיכן, זעג־מיל (אין וואלד נעגענטן), מאשין ״עפאראציע שעפער אז. וו., — וואס וואלט דער נעמיינשאפט נעגענבן אנב א מעד שטאַ־טיקן כאראקטער.

* * *

עס איז שווער צו דערוואַרטן, אז וועכע ס׳איז פריוואט פערזאן אדער געזעלשאפט זאל גרינדן אינדוסטריע, דאנדרטרשאפטלאכע קאנאניעס אזן באזעצן זיי מיט אירן.

בייזבט עס, הייסט עס, דער אנדער מיטל, — קאאפעראציע.

אבער קאאפעראציע איז בכלל זייער א קאמפליצירטער ענין, דאס אליין איז אז ענין פאר עקספערטן; דער פאקט איז, אז די איבערוועגנריקסטע מער־הייט פארזוכט אויף דעם נעביט זיינען הורכגעפאלן, כאטש די קאנסטיטוציעס פון אן יד קאאפעראטיוון געביינשאפ־טען זיינען צוזאמענגעשטעלט געווארן פון זייער קונדע מענשן . . .

ווי ס׳איז אבער ניט שווער צו קרינען א קאנסטיטוציע, איז אבער נאך שווע־רער, האב איך מורא, ביי קרינען — נעלט.

פאר ירדן מיטגליד פון אזא געביינ־שאפט מוז מען האבן, ווייט מיין סחס־אשאונג, ניט זיינינקער ווי צוויי־דריי אן פינף טויזנט דאלאר, — אן איר וואס האט אזאיפיל געלט, האב איך מורא, וועט אפילו אין די איצטי־קע שווערע צייטן ניכער קויפן א ״סטאפרעלע״ אין שטאט, ווען ער זאל דארטן אפילו קאנען מאכן בלויז וואר־סער אויף אפיש, ווי אינדעסטרן עס אין א קאאפעראטיווער פארם . . .

בעלכים וועלן זיך געפינען צווישן די, וואס האבן ניט קיין געלט, און האבן אזוי ניט וואס אנצוהויבן . . . אבער אן געלט קאן מען דערביי גארנישט ניט מאכן.

* * *

אזעלכע פראיעקטן פון קאאפעראט־ווע קאנאניעס קאנען זיכער ניט ריכטן זיך אויף דער שטיצע פון דער ״איקא״, דאס איז, דאכט זיך, זעלבסטפאר־שטענדלאך.

אן די רעגירונג וועט אויך זיכער ביי איצטיקן מאכענט ניכער אנטער־טיקן, ווי דערמיטיקן אזעלכע אונטער־נעמונגען, שוין דערפאר אליין, וואס זי איז בכלל קיינן קאאפעראציע פון פרעדיטגעבערעג געוויסע טיילן פון דער ווירטשאפט, און אפשר איז מעג־לאך דורכצופירן אין זיי געוויסע קלע־נערע, אינדוסטריאליזאציע פראיעקטן.

דאס וואלט נעגעבן א שטארקן שטויס פאראויס דער אנטוויקלונג פון אידישער קאלאניזאציע דא אין לאנד בכלל.

יא, ס׳איז כראי אויף דעם צו פאר־טראכטן זיך.

ציט צוריק איר פריערדיקן באשלוס ״אין אָנבאטראכט פון די שלעכטע צייטן״ אויף פיר חדשים צייט, איבערלאָ־זענדיק פראגע פאר ווייטערדיקער פארהאנדלונג. — פאַרשלאג צוריקציען באשלוס וועגן $100 שכר-למוד פאר קלאס 12 דורכגעפאלן מיט 8 שטימען צו 6

אויף דער אפיציעלער זיצונג פון דער סקול באָרד נעכטן ביינאַכט, אין פאקטיש צווייטנגעזינגען דער פרייעריקער באשלוס פון דער קרעפטער שאטט אפשטאנד פרייע טעקסט ביכער אין די קלאסן 7 און 8.

די רעזאלוציע וואס איז אנגענומען געווארן אויף דער זיצונג, אז צוליב ״דער הערשנדיקער דערפערסיע״ אין אר־בעטסלאזיקייט״ באשליסט די סקול באָרד צוריקצוציען איר באשלוס וועגן אפשאפן פרייע שול ביכער אויף פיר חדשים, פון סעפט. 1טן אָן, — דאס הייסט, ביז נייריאר, וועגן א נייע סקול באָרד ווערט דערווייל, וועלכע וועט דער פראגע ווידער קאנען אויפהויבן. דאס מיינט, אז יערנפאלס דאס יאר וועלן די קינדער אין די דאיקע קלאסן קריגן פרייע שול ביכער.

די רעזאלוציע איז אנגענומען גע־וואָרן מיט 8 שטימען צו 5. מיט צוויי מיטגלידער אפוועזנד. פאר האבן גע־שטימט וו. ר. מיללטאן, מרס. דזש. מעק־לענען, ג. קאולטער (פארציצער), מ. וו. סטאבארט, ע. מעקגרעגע, מרס. מ. לאָו, מר. מעקפארלאן און מ. ס. פאלקאנער, קעגן האבן געשטימט א ע. באוועלס, וו. מענעהען, פ. ג. טאמפסאן, ב. ב. סמיט און ג. ע. מיילס.

מ. וו. סטאבארט האט לכתחילה אריינגעבראכט א פארשלאג אינגאנצן צוריקצוציען דעם פרייעריקן באשלוס וועגן אפשאפן די פרייע טעקסט ביכער אין די דערמאנטע קלאסן. נאך א דיסק קוסיע האט אבער מר. מיללטאן אריינ־געבראכט דעם פארשלאג פון באפייניג אויף 4 חדשים. וועלכער איז אנגענומען געווארן, נאכדעם ווי מר. סטאבארט האט זיין פארשלאג צוריקגעזוינגען.

דער צווייטער פארשלאג פון מר. מ. וו. סאטבארט, אז דער באשלוס איינגער פירן $100 שכר־למוד פאר קלאס 12 זאל צוריקגעצויגן ווערן, אין דורכגע־פאלן מיט 8 שטימען צו 6.

ווייפענער איינגל געפונען א דער־טרונקענער אין פלאכן וואסער אין גרענד ביטש, נעכטן

הארולד סקארט, 7-יאריקער זון פון מר. און מרס. סקארט, 712 סטראטאר־נא סטריט, האט נעכטן פארלארן זיין לעבן באנדניק זיף אין גרענד ביטש.

הארולד איז ארויסגעפארן אויפן טאג מיט זיין מוטער קיין גרענד ביטש. נאכמיטאג האט ער אנגעגעבן זיין באד קאסטיום און איז אריין אין וואסער באדן זיך, בעת זיין מוטער איז געבליבן ביים בערג.

א היכשע צייט אין דורכגעגאנגען, און דאס קינד איז ניט געקומען צוריק. די באמוראיקטע מוטער האט אים גע־זוכט, אין ניט קאנענדיק אים געפינען, האט זי אויפגעהויבן א טרעוואג. א גרויסע צאל מענשן האט זיך דאן ארויסגעלאזן איבער׳ן אומגעגנט, אין בערונגנדיק יערן ווינינעלע אין וואלד, בעת אנדערע האבן געזוכט אין וואסער.

ערשט ארום 10 אזייגער אונטן האט מען געפונען דעם קינדס קערפערל ניט ווייט פון פיר, אין פלאכן וואסער. דאס קינד, וואס האט נעהאט א־שוואך הארץ ווי אזא ווערט באהויפטעט, איז אפנס געפאלן פון א הארץ אטאק, אין קיר־נער פון די אנדערע וואס האבן זיך הערביי געבראכן האט ניט באמערקט ווי ער איז אונטערגעגאנגען.

די פומער, מרס. סקארט, איז א באַ־קאנטע זינגערין אין שטאט, א קאנ־טראלטא פאאליסטן אין כאר פון סט. פאולס יוניטער קירך.

אידישע באנק, איינע פון גרעסטע אין רומעניע, געשלאָסן

בוקארעסט, אווג. 13 (איטא). — באנקא בערקאוויץ, איינע פון די גרעס־טע בענק אין רומעניע, האט היינט ניט געעפנט אירע טיר, ווי א רעזולטאט פון׳ם אינטערנאציאנאלן פינאנציעלן קרייזיס, וואס האט זיך אויף פאר־שפרייט איבער רומעניע.

די באנקא בערקאוויץ איז קאפיטאַ־ליזירט אויף 160 מיליאן לעי, אין זי האט נעהאט דעפאזיטס אויף 700 מי־ליאן לעי, איר אינוועסטאר איז אנדר. דער בענק אין אין וויכטיקע באזיצן וועדט אפגעשאצט אין איין ביליאן לעי, און אזוי ווערט דערווארטעט, אז אלע דעפאזיטאָרס זאלן פולשטענדיק צופרי־דען געשטעלט ווערן.

די רומענישע נאציאנאלע באנק האט דערווייל אנאנסירט, אז זי וועט שטיצן אלע אנדערע בענק וואס האבן שווערי־קייטן.

אידישע פרוי קריגט פריז פאר וויסנשאפט

בערלין, אווג. 13 (איטא). — דער יערלאכער פריז פון דער איינטערנאציאָ־נאלער פערעראציע פון אוניווערסיטעט ארויסגעלאזן איבער׳ן אומגעגנט, אין בערונגנדיק יערן ווינינעלע אין וואלד, בעת אנדערע האבן געזוכט אין וואסער.

ערשט ארום 10 אזייגער אונטן האט מען געפונען דעם קינדס קערפערל ניט ווייט פון פיר, אין פלאכן וואסער. דאס קינד, וואס האט נעהאט א־שוואך הארץ ווי אזא ווערט באהויפטעט, איז אפנס געפאלן פון א הארץ אטאק, אין קיר־נער פון די אנדערע וואס האבן זיך הערביי געבראכן האט ניט באמערקט ווי ער איז אונטערגעגאנגען.

די פומער, מרס. סקארט, איז א באַ־קאנטע זינגערין אין שטאט, א קאנ־טראלטא פאאליסטן אין כאר פון סט. פאולס יוניטער קירך.

אידישע פון גרעסטע אין רומעניע, געשלאָסן

בוקארעסט, אווג. 13 (איטא). — באנקא בערקאוויץ, איינע פון די גרעס־טע בענק אין רומעניע, האט היינט ניט געעפנט אירע טיר, ווי א רעזולטאט פון׳ם אינטערנאציאנאלן פינאנציעלן קרייזיס, וואס האט זיך אויף פאר־שפרייט איבער רומעניע.

די באנקא בערקאוויץ איז קאפיטאַ־ליזירט אויף 160 מיליאן לעי, און זי האט נעהאט דעפאזיטס אויף 700 מי־ליאן לעי, איר אינוועסטאר איז אנדר. דער בענק אין אין וויכטיקע באזיצן ווערט אפגעשאצט אין איין ביליאן לעי, און אזוי ווערט דערווארטעט, אז אלע דעפאזיטאָרס זאלן פולשטענדיק צופרי־דען געשטעלט ווערן.

די רומענישע נאציאנאלע באנק האט דערווייל אנאנסירט, אז זי וועט שטיצן אלע אנדערע בענק וואס האבן שווערי־קייטן.

אידישע פרוי קריגט פריז פאר וויסנשאפט

בערלין, אווג. 13 (איטא). — דער יערלאכער פריז פון דער איינטערנאציאָ־נאלער פערעראציע פון אוניווערסיטעט

פאדערן שנעלע אר־בעטסלאזיקייט חילף

אויף איר לעצטער פארזאמלונג האט די עקזעקוטיווע פון דער אינדעפענ־דענט לייכטער פארטיי פון ווינינפעג אר־נעמונען א רעזאלוציע, אין וועלכער זי פאדערט אז די פראוויזיעלע רעגירונג זאל צוזאמענרופן א ספעציעלע סעסיע פון פארלאמענט אנצוגעמען געהערקיע מיטלען צו העלפן די טויזנטער חילפ־לאזע, ארבעטסלאזע אין פארמער וועלד־כע שטייען פנים־אל־פנים מיט א שווערן ווינטער. אזן זיי קאנען ניט מער וואַרטן ביז דער רעגלמעסיקער סעסיע.

אין דערזעלבער צייט האט זיך ס. פראטעסטירט קעגן די פארהאנדלונ־גען צו פארקויפן די ברעזדאנער עלעק־טרישע באלייכטונג סיסטעם צו אן אמעריקאנער פריוואטע קערפערשאפט.

—(::)—

דריטער אינפאנטיל פאראליזיס פאלן אין טאָראנטאָ

טאָראנטאָ, אווג. 13. — דער דרי־טער פאל פון אינפאנטיל פאראלי־זיס פאר די לעצטע עטלאכע וואכן איז דא באריכטט געווארן דינסטאג.

ביז איצט זיינען דא אינ׳ם משך פון דעם זומער געווען פינף פאלן פון אינפאנטיל פאראליזיס, וואס האבן פאראורזאכט דריי טויטן.

אין נידיאַרק, ווי באקאנט, בושע־וועט איצט א נאנץ ערנסט אינפאנ־טיל פאראליזיס מגפה. ביז איצט איז אבער געלונגען אויסצומיידן די מגפה דאס יאר אין דר קאנאדער שטעט.

—(::)—

מאסקאטונער וואקאטאנערס אין שפיטאל אפגענארטע

מאסקאטון, מאסק., אווג. 12. — ווען די הינע ״וואקאטאנ״ אונטערגע־מער האבן דערזעען, אז די קאסע איינ־נאמע רעקט ניט זייערע הוצאות, האָ־בען זיי זיך אפגעטראגן, — איבער־לאזנדיק אכט קאנקורסאנטן, אויסגע־מוטשעט פון 960 שעה׳ן ארומשפא־צירן, צו זייער איינגענעם גורל. אז די פרוי״ן וואס מען האט צוגעזאגט צו דיי נעווינער.

די געלטיטעגע ״וואקאטאנערס״ האט מען אויס׳ן באפעל פון מעיאר הערר אזן קאמיסאנער לעפלי אפגעפירט אין שפיטאל פאר מעדיצינישער באהאנד־לונג.

—(::)—

אידישער סוחר פון בריסעל באשטימט געווארן בעל־גישער קאנסול אין יוגאסלא־וויע

בריסעל, אווג. 13 (איטא). — דער היגער פראמינענטער אידישער סוחר, מ. גאלדשטיין, איז באשטימט געווארן פון דער בעלגישער רעגירונג אלס בעל־גישער קאנסול אין יוגאסלאוויע. דאס איז דער צווייטער פאל אין פארלויף פון היינטיקס יאר, אז א בעלגישער איד זאל באשטימט ווערן אויף א הויר־כע דיפלאמאטישן אמט. מיט איניקע חדשים צוריק איז דער בעלגישער אר־דישער דיפלאמאט, מעי, באשטימט גע־וואָרן אלס בעלגישער אמבאסאדאר אין די פאראייניקטע שטאטן.

הייגט און מארגן — א פרייע פייערווערק אויסשטעלונג אין הימל

הייגט נאך 11 ביינאכט און מארגן אווגס, וועט מען אויפן הימל קאנען זעען איבער גאנץ צפון אמע־ריקע א פרייע ״פייערווערק אויס־שטעלונג״, ווען מען זאל קוקן אין הימל פון א פראָ״ן וואו מען ווערט ניט געשטערט פון עלעקטרישע לאכפ׳ן.

די פייערווערק נעמט זיך פון א אמעטעור וואס לויפט איצט דורך פארביי דער ערד. איבערלאנדריק נאך זיך א וואלקן ״פאסטייע שטויב״, ווי אן אוטומאטיק וואס לויפט איבער א שטויביקן וועג. די ״אויקע שטויב״ קומט טיילווייז אין באריורונג מיט דער לופט פון דער ערד, און פון דער רייבונג צוינג זיך עס אן און ווערט פאר־ברענט אויף אש. פון דיי ״שטויב־לאך״ וועלן עס צישטעלן די ״פיי־ערווערק״. — יעדע שטויבעלע וועט אויפגעפלאקערט ווערן אויף בלויז איין סעקונדע, אבער אזעלכע שטויי־בעבאר זיינען דא אן א צאל.

ואנט אז נומערום קלא־זום שאדט אונגארן עקאנאמיש

איר. סטודענטן פירן ארויס א גרויסע סומע יעדן יאר

פעפע. טעלעג. צו ד. א. וו. פון ״איטא״

בודאפעסט, אווג. 13 (איטא). — די אפשאפונג פון׳ם נומערום קלאזום קעגן אידישע סטודענטן אין די אונגארישע אוניווערסיטעטן, כדי צו פארקלעגערן דעם עקספארט פון געלט פון אונגארן, איז נעכטן געפארדערט געווארן אין אונ־גארישן פארלאמענט פון דעפ. פאאקטס דער דעפוטאט האט דערקלערט, אז די אונגארישע אידישע סטודענטן, פאר וועלכע עס זיינען פארמאכט די טירן פון די אונגארישע אוניווערסיטעטן פארן אין אויסלאנד שטודירן, ארויס־פירנדיק פון לאנד פינף מיליאן פענ־גאס. ווען מען ציט צוריק דעם נומע־רוס קלאזוס, האט ער נעזאגט, וועלכס דאס געלט פארבליבן אין אונגארן.

—(::)—

פון נאענט און ווייט

די עסטרייכישע רעגירונג האט זיך געווענדעט צו דער פעלקער ליגע מיט א ביטע צו אונטערזוכן איר פינאנציע־לע לאגע ״און זאכן מיטלען די לאגע צו פארבעסערן״.

דער סעקרעטאר פון דער ליגע אנאנ־סירט אז א קאמיסיע וועט ארויספאר־קיין ווין אין א פאר טעג ארום.

* * *

טעלעגראפישע דראטן זיינען אפגע־ריסן געווארן אין אירלאנד צו פאר־זוכן זיינען עמאכטס געווארן צו אפ־שטעלן א צוג מיט ״פרעזידענטן״ וועל־כע האבן געזאלט אנטייל נעמען אין א נאציאנאלער פייערונג. סאלאמאן זיי־נען צוגעשיקט געווארן קיין דעריי. וואו די פייערונג דארף פארקומען אין׳ם אין מעלאך אז די דעפובליקאניש־אידישע רעגירונג וועט די פייערונג ניט דערלאזן

* * *

צוויי אמעריקאנער פליער זיינען גע־נומען געווארן אויף א שטרייענדן פאר־הער אין טאקיא, יאפאן, אויף דער אנ־קלאגע, אז זיי האבן גענומען פאטאָ־גראפיעס אין זייערע ערעאפלאנען, פון די פעסטונגען אין דער שטאט, וואס דאס ווערט באטראכטט פאר אז ערנסטן פארברעכן. די פאטריאטישע געזעל־שאפטן זיינען זייער איינפארערעגט און פארערן מען זאל די אמעריקאנער באַ־שטראפן. פאנגבארן אין הערנדאן, די פליער, לייקענען אז זיי האבן אבזיכט־לאך פאטאגראפירט די פארטן.

* * *

דער פראוויזיעלער פייער קאמישאַ־נער, מר. עדוואַרד מעקגערט, מאכט אז אונטערזוכונג צו אויסגעפינען פון וואָ־נען דער פייער אין דעם ״סילווער סלי־פער״ רעסטאראן, אין לאקפארט, האט זיך גענומען.

פון נאענט אז נומערום קלא־זום שאדט אונגארן עקאנאמיש

איר. סטודענטן פירן ארויס א גרויסע סומע יעדן יאר

פעפע. טעלעג. צו ד. א. וו. פון ״איטא״

בודאפעסט, אווג. 13 (איטא). — די אפשאפונג פון׳ם נומערום קלאזום קעגן אידישע סטודענטן אין די אונגארישע אוניווערסיטעטן, כדי צו פארקלעגערן דעם עקספארט פון געלט פון אונגארן, איז נעכטן געפארדערט געווארן אין אונ־גארישן פארלאמענט פון דעפ. פאאקטס דער דעפוטאט האט דערקלערט, אז די אונגארישע אידישע סטודענטן, פאר וועלכע עס זיינען פארמאכט די טירן פון די אונגארישע אוניווערסיטעטן פארן אין אויסלאנד שטודירן, ארויס־פירנדיק פון לאנד פינף מיליאן פענ־גאס. ווען מען ציט צוריק דעם נומע־רוס קלאזוס, האט ער נעזאגט, וועלכס דאס געלט פארבליבן אין אונגארן.

—(::)—

פון נאענט און ווייט

די עסטרייכישע רעגירונג האט זיך געווענדעט צו דער פעלקער ליגע מיט א ביטע צו אונטערזוכן איר פינאנציע־לע לאגע ״און זאכן מיטלען די לאגע צו פארבעסערן״.

דער סעקרעטאר פון דער ליגע אנאנ־סירט אז א קאמיסיע וועט ארויספאר־קיין ווין אין א פאר טעג ארום.

* * *

טעלעגראפישע דראטן זיינען אפגע־ריסן געווארן אין אירלאנד צו פאר־זוכן זיינען עמאכטס געווארן צו אפ־שטעלן א צוג מיט ״פרעזידענטן״ וועל־כע האבן געזאלט אנטייל נעמען אין א נאציאנאלער פייערונג. סאלאמאן זיי־נען צוגעשיקט געווארן קיין דעריי. וואו די פייערונג דארף פארקומען אין׳ם אין מעלאך אז די דעפובליקאניש־אידישע רעגירונג וועט די פייערונג ניט דערלאזן

* * *

צוויי אמעריקאנער פליער זיינען גע־נומען געווארן אויף א שטרייענדן פאר־הער אין טאקיא, יאפאן, אויף דער אנ־קלאגע, אז זיי האבן גענומען פאטאָ־גראפיעס אין זייערע ערעאפלאנען, פון די פעסטונגען אין דער שטאט, וואס דאס ווערט באטראכטט פאר אז ערנסטן פארברעכן. די פאטריאטישע געזעל־שאפטן זיינען זייער איינפארערעגט און פארערן מען זאל די אמעריקאנער באַ־שטראפן. פאנגבארן אין הערנדאן, די פליער, לייקענען אז זיי האבן אבזיכט־לאך פאטאגראפירט די פארטן.

* * *

דער פראוויזיעלער פייער קאמישאַ־נער, מר. עדוואַרד מעקגערט, מאכט אז אונטערזוכונג צו אויסגעפינען פון וואָ־נען דער פייער אין דעם ״סילווער סלי־פער״ רעסטאראן, אין לאקפארט, האט זיך גענומען.

גרעסטער לארד פון ענגלאנד פאר־משפט צו א יאר טורמע

לארד קילסאנט

לארד קילסאנט, וועמעס בילד איר זעט דא, איז ענגלאנדס ״גרעסטער״ לארד, — ער איז 6 פוס מיט 7 צאל חויך. ער איז אויך א גרויסער שיף מאנאגס. אבער דאס אלץ האט אים ניט נעראטעוועט פון פאראורטייל־לן ווערן צו א יאר טורמע פאר ניט ערלאכע געשעפטן, איינשליסיגדיק די פאלסיפיצירונג פון באריכטן פון זיין קאמפאני צוליב זעלבסטצוועקן.

דערווייל אבער האט ״דער גרויסער לארד״ אפעלירט קעגן דעם אורטייל אין חעכערן געריכט.

—(::)—

פריץ פון שיפסקארטן רעדוצירט

די האמבורג אמעריקאן ליניע, פון וויינינעג, לאזט אונז וויסן, אז דער פריץ פון שיפסקארטן וועט זיין באריי־טער קלענער פון קאנאדע אין דער מזרח ריכטונג אנפאנגענדיק, מאנטאג אונגעזס דעם 17טן, און פון איירא־פעס קיין קאנאדע דעם 1טן אקטאבער. די דאזיקע דערזקעיצעס וועלן זיין חוץ די וואס זיינען שוין געמאכט געווארן דעם לעצטן דעצעמבער.

—(::)—

263 פאציענטן באהאנדלט אין קליניק אין יולי

לויט א באריכט פון מאונט סרטל קליניק פאר יולי, זיינען 263 פא־ציענטן פארערעניסטרירט געווארן אין דער קליניק פאר׳ן חודש יולי. 109 דערצעפון זיינען אויסגעפילט געווארן פאר די דאזיקע פאציענטן, און 64 לא־באראטאריש טעסטס זיינען געמאכט געווארן, פיזיא און עלעקטרא־טעראפי־שע באהאנדלונגען זיינען געמאכט גע־ווארן פאר 47 פאציענטן, און עלף עקס־רעיס זיינען געמומען געווארן. 15 טאנסיל אפעראציעס זיינען אויך דורכגעפירט געווארן אין משך פון׳ם חודש יולי.

פלענער פאר געזעלשאפטלאכע ארבעטן אין ווינינפעג און אומגע־נענט וועלן אנגעצייכנט ווערן

אן אומפארמאלע זיצונג פון ווינינפע־גער סיטי קאונסיל, צוזאמען מיט די פארלאמענט מיטגלידער פון שטאט (ראדנשערס, עקעריי, וואדרסווארט און הייפס) איז פארגעקומען נעכטן ביי־טאג אינ׳ם מיעארס אפיס. צו באַ־טראכטן דער שטאטס פלענער פון הילף פאר די ארבעטסלאזע. עס איז באַ־שלאסן געווארן אפצוהאלטן א ספעציע־לע זיצונג קומענדיקן מאנטאג ביי׳טאג, וואו פלענער פון ארבעטן וועלן אנגע־צייכנט ווערן אפצושיקן זיי קיין אטא־וואַ פאר דער גוטהייסונג פון דער רע־גירונג.

ווי מעיאר וועט האט איבערגעגעבן וועגן זיין אנגומלטדיקן באזוך אין אטא־וואַ, האט ער אנגעצייכנט פאלגנדיקע געזעלשאפטלאכע ארבעטן: שטאטיקע אויסבעסערונגען, בריקן קאנאליזאציע, נאסן, עקסיבישן, סאבוויס, אן אויידי־טאריע און א צאל אנדערע ארבעטן.

דער מעיאר האט דערקלערט, אז ער האט געקראגן פון דער רעגירונג די פארזיכערונג אז זי וועט באצאלן פון פאר־איין, וואו די פאבריקן קאנטרירן דער־פאלגרייך מיט די פאלעסטינער פרא־דוקטן, וועט פירצלאך געענדיקט ווערן.

דרום ווינט רעטעט פערני, ב. ק., פון פארניכטונג פון פייער

פערני, ב. ק., אווג. 12. — נאך צוויי מעת־לעת פון שרעק פאר דער קומענ־דיקער וואלד שריפה, וואס האט נעדרא־עט דער שטאט מיט פארניכטונג, האבן זיך דיי איינוואוינער היינט עטוואס באַ־רואיקט, נאכדעם ווי דיי וואלד פייערן האבן אנגעהויבן ביסלאכווייז אויסלעשן זיך.

כאטש נעכטן דעם נאנצן טאג האט זיי שריפה נאך מיר־ווינינקער געבוישט וועט, און דאס פייער איז שוין געווען דערגאנגען, קאנען זיך איצט פארגינען אבר־שעל אויסרוען זיך.

טריבן די פלאמען אין דער צפון ריכ־טונג, רעטנדיק די שטאט פון דער דרא־ע־דיקער פארניכטונג.

דער וואלד שריפט מיט פארניכטונג, האבן זיך דיי איינוואוינער היינט עטוואס באַ־רואיקט, נאכדעם ווי דיי וואלד פייערן האבן אנגעהויבן ביסלאכווייז אויסלעשן זיך.

כאטש נעכטן דעם נאנצן טאג האט זיי שריפה נאך מיר־ווינינקער געבוישט וועט, און דאס פייער איז שוין געווען דערגאנגען, קאנען זיך איצט פארגינען אבר־שעל אויסרוען זיך.

פלענער פאר געזעלשאפטלאכע ארבעטן אין ווינינפעג און אומגע־נענט וועלן אנגעצייכנט ווערן

אן אומפארמאלע זיצונג פון ווינינפע־גער סיטי קאונסיל, צוזאמען מיט די פארלאמענט מיטגלידער פון שטאט (ראדנשערס, עקעריי, וואדרסווארט און הייפס) איז פארגעקומען נעכטן ביי־טאג אינ׳ם מיעארס אפיס. צו באַ־טראכטן דער שטאטס פלענער פון הילף פאר די ארבעטסלאזע.

דער מעיאר האט אויסגעגעבן אז ער האט געקראגן פון דער רעגירונג די פארזיכערונג אז זי וועט באצאלן פון פאר־איין, וואו די פאבריקן קאנטרירן דער־פאלגרייך מיט די פאלעסטינער פרא־דוקטן, וועט פירצלאך געענדיקט ווערן.

״מאקאביענס״ און י. מ. ה. א.

מאכן א רעמי

די דריטע ניים פון דער אידישער פוטבאל ליגע, בעשפילט לעצטן אונטג צווישן י. מ. ה. א. און די מאקאביענס, האט זיך געענדיקט מיט א רעמי, נאכ־דעם ווי ביידע צדדים האבן געוואונען צו 1 פונקט.

שלום איש דערציילט . . .

וועגן זיין לעבן, זיינע ווערק, זיינע צוקונפטדיקע פלענער

אין א שטעטל וואס ער האט געהאט מיט א קאָרעספאנדענט פון ״דאס אידישע וואָרט״ מיט א פאר וואכן צוריק, אין א קוראַרט, אין אייראָפּע —

מאָרגן, פרייטאג, דעם 14טן אונגוסט

— אין —

״דאס אידישע וואָרט״

צווייטע אידישע צייטונג אין ארץ-ישראל סוספענדירט אין משך פון איין וואָך

(ספעציעלע טעלעגראמע צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

ירושלים, אווג. 13 (איטא). — די צווייטע אידישע צייטונג פארמאכט צו ווערן פון דער רעגירונג אין משך פון איין וואך צייט מיט אין נעווען די ״במער־כה״, וועלכע איז נעכטן סוספענדירט געווארן פון דער רעגירונג פאר א אר־טיקל אין דער אינאנבאב פון לעצטן פרייטאג אונטער׳ן נאמען ״זייט גרייט״ וועלכער זי איז מאכט באהויפטעט, איז אז קראַראַטער, אז אר קאן שטערן דעם פרידן.

די דאזיקע צייטונג, וועלכע האט אנ־נעהויבן דערשיינען מיט אייניקע מאַ־נאטן צוריק, האט זיך אין די לעצטע עטלאכע וואכן באזונדערס אפגעגעבן מיט פארצייכענונגען אלע פאלן וואו אראַ־בער זיינען נעבאפאלן געווארן מיט וואפן, כדי דערמיט אפצולייקענען די אראבי־שע קלאגע, אז די אידן זיינען באַ־וואפנט.

די צייטונג איז דעראקטירט געווארן פון מ. בן־אהרן, אן אדוואקאט. די אנ־דערע אידישע צייטונג וואס איז סוס־פענדירט געווארן אין משך פון דער וואך איז געווען ״העם״.

די אראבישע פרעסע האט דערווייל אנגעעפאנגען איר פערטן טאג פון סטרייק, אין ״שוויינגדיק פראטעסט״ קעגן דעם פארבאט צו קריטיקירן דע־ערונגען פאר אריינשנאפן די ״במער־כה״, וועלכע איז נעכטן סוספענדירט געווארן פון אן אידישע קאפ׳ן אויס׳ן לאנד.

וועלן שיקן ירושלימער סוח־רים צו לערנען אמעריקאנער מעמאָרן

ירושלים, אווג. 13 (איטא). — אויף דער יערלאכער זיצונג פון דער היגער האנדלס קאמער איז באשלאסן געווארן צו שיקן אין די פאראייניקטע שטאטן א דעלעגאציע פון צען סוחרים צו שטו־דירן אמעריקאנער געשעפטס מעטאָדן, מיט׳ן צוועק אנצוווענדן זיי אין די געשעפטן אין פאלעסטינע.

די אידישע מיטגלידער פון׳ם קאמער האבן בעצייגט די אויפמערקזאמקייט פון דער קרעפרשאפט צום פאקט, מיט דער טערמין פון׳ם האנדלס אפמאך מיט ס׳ריע, וואו די פאבריקן קאנקורירן דער־פאלגרייך מיט די פאלעסטינער פרא־דוקטן, וועט פירצלאך געענדיקט ווערן.

ווינינפעג

ווינינפעגער אינגל געפונען א דער־טרונקענער אין פלאכן וואסער אין גרענד ביטש, נעכטן

הארולד סקארט, 7-יאריקער זון פון מר. און מרס. סקארט, 712 סטראטאר־נא סטריט, האט נעכטן פארלארן זיין לעבן באנדניק זיף אין גרענד ביטש.

הארולד איז ארויסגעפארן אויפן טאג מיט זיין מוטער קיין גרענד ביטש. נאכמיטאג האט ער אנגעגעבן זיין באד קאסטיום און איז אריין אין וואסער באדן זיך, בעת זיין מוטער איז געבליבן ביים בערג.

א היכשע צייט אין דורכגעגאנגען, און דאס קינד איז ניט געקומען צוריק. די באמוראיקטע מוטער האט אים גע־זוכט, אין ניט קאנענדיק אים געפינען, האט זי אויפגעהויבן א טרעוואג. א גרויסע צאל מענשן האט זיך דאן

ווינינפעג

אינגל געפונען אין פלאכן וואסער אין גרענד ביטש

הארולד סקארט, 7-יאריקער זון פון מר. און מרס. סקארט, 712 סטראטאר־נא סטריט, האט נעכטן פארלארן זיין לעבן באנדניק זיף אין גרענד ביטש.

הארולד איז ארויסגעפארן אויפן טאג מיט זיין מוטער קיין גרענד ביטש. נאכמיטאג האט ער אנגעגעבן זיין באד קאסטיום און איז אריין אין וואסער באדן זיך, בעת זיין מוטער איז געבליבן ביים בערג.

א היכשע צייט אין דורכגעגאנגען, און דאס קינד איז ניט געקומען צוריק. די באמוראיקטע מוטער האט אים גע־זוכט, אין ניט קאנענדיק אים געפינען, האט זי אויפגעהויבן א טרעוואג. א גרויסע צאל מענשן האט זיך דאן

ווינינפעג

אינגל געפונען אין פלאכן וואסער אין גרענד ביטש

הארולד סקארט, 7-יאריקער זון פון מר. און מרס. סקארט, 712 סטראטאר־נא סטריט, האט נעכטן פארלארן זיין לעבן באנדניק זיף אין גרענד ביטש.

הארולד איז ארויסגעפארן אויפן טאג מיט זיין מוטער קיין גרענד ביטש. נאכמיטאג האט ער אנגעגעבן זיין באד קאסטיום און איז אריין אין וואסער באדן זיך, בעת זיין מוטער איז געבליבן ביים בערג.

א היכשע צייט אין דורכגעגאנגען, און דאס קינד איז ניט געקומען צוריק. די באמוראיקטע מוטער האט אים גע־זוכט, אין ניט קאנענדיק אים געפינען, האט זי אויפגעהויבן א טרעוואג. א גרויסע צאל מענשן האט זיך דאן

צוויי יונגע פארלאך ברוטאל דער־מארדעט און דערנאך פארברענט

ען־ארבאר, מיש., אווג. 13. — די צעברענטע קערפערס פון צוויי דער־מארדעטע אינגלאך און צוויי מיידלאך זיינען געפונען געווארן נעכטן פרי אין א ברענעריק אוטומאביל ניט ווייט פון דאנען.

די דערמארדעטע זיינען: הערי לאר, 16 יאר; טאמאס ווינטלע, 17 יאר; ווייוויען גאלד, 15 יאר, און מע־ר׳ס הערסאן, אויך גאך גאר א יונגע מיידל.

פונ׳ם פאלמעסן די קערפערס האט מען דערנאך אויסגעפונען, אז די דער־מארדעטע האבן ארויסגעצייגט א פאר צוויי־פלטן ווידערשטאנ

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

דער "נעיער" אויף די קאָמוניסטן

די פעדעראַלע רעגירונג האָט אויף דער לעצטער פאַרלאַמענטאַרישער סעסיע פאַרלאַנגט און געקראָגן די פולמאַכט אָנצונעמען אַלע מיטלען וואָס זי וועט געפינען פאַר נויטיק צו פאַרהיטן אין לאַנד "פרידן, אָרדענונג און גוטע רעגירונג". דער אַטאָרני־דזשענעראַל פון אָנטאַריאָ האָט אָבער אפנים קיין געדולד ניט צו וואַרטן ביז די פעדעראַלע רעגירונג וועט עס טאָן, אָדער ער דייַנקט עס פאַר זיין פליכט אַרויסצוהעלפן איר. — אין ער איז פאַרלאָפן דעם וועג און האָט אָנגעפאַנגען צו פאַרהיטן "פרידן, אָרדענונג און גוטע רעגירונג" אין זיין אייגענער פראָווינץ, דורך רדיפות אויף די קאָמוניסטן.

מיט די פאַליציייאישע מאַסן־איבערפאַלן אין מיט די אַרעסטן פון א צאָל קאָמוניסטישע און לינקע אַרבעטער פירער, זוערט פאַרשטאַנען, באַצווקט מר. פריִיס צו מאַכן א סוף צו דעם לעגאַלן סטאַטוס פון דער קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין אָנטאַריאָ. און דערנאָך במילא שוין אויך אין די אַנדערע קאַנאַדער פראָווינצן. די דאָזיקע דערקלערונג פון דער אומלעגאַליטעט פון דער קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציע וועט דער אַטאָרני דזשענעראַל באַמיען זיך אַרויסצוקריגן דורכן געריכט, ביים פּראָצעס פון די אַרעסטירטע קאָמוניסטישע פירער.

און וואָס וועט דאַן זיין, וויל מר. פריִיסעס פאַרזוך וועט געקרוינט ווערן מיט דערפאָלג, וואָס איז זייער וואַרשיינלאַך אונטער די הערשנדיקע באַדינגונגען? וועט ער דערמיט מאַכן א סוף צו דער קאָמוניסטישער באַוועגונג און וועט ער שוין פאַרזיכערן דעמיט "פרידן, אָרדענונג און גוטע רעגירונג?"

קיינער האָט נאָך ניט געקאָנט אַזוי גוט אונטערדריקן רעוואָלוציאָנערע באַוועגונגען מיט אַן איינערנער האַנט, ווי זי געוועזען צאַרישע רעגירונג פון רוסלאַנד. דאָס האָט איר אָבער ווייניק געהאָלפן ווען די שעה איז געשלאָגן, — עס האָט געפירט בלויז צו דעם, אַז די אונטערדריקטע כחות זאָלן דערנאָך אַרויספאַלן מיט דעם צעשטערנ־דיקן כח פון א וואולקאַן.

אין ערגעץ האָבן נאָך ניט רעוואָלוציאָנערע אַגיטאַטאָרן פון אַלע מינים אַזא פרייע האַנט, ווי אין ענגלאַנד. דאַרפן טראַכט מען אפילו ניט וועגן באַשרייבונגען פון די קאָמוניסטן אין די אַלגעמיינע קאַנסטיטוציאָנעלע גרענעצן. אין דאָך איז אין ענגלאַנד די קאָמוניסטישע באַוועגונג נישטיק. אין קיינעם ליגט אפילו אין דער לינקער פאַה ניט די געפאַר פון א קאָמוניסטישער רעוואָלוציע, ניט געקוקט אויף דעם, וואָס די עקאָנאָמישע לאַגע אין לאַנד איז זייער א קריטישע.

די "קאָמוניסטישע געפאַר" איז אין קאַנאַדע אויף א האָר ניט גרעסער, ווי אין ענגלאַנד; אין די קאָמוניסטישע כחות זיינען זייער באַשריינקט, כאָטש דאָס הייסט קאָמוניסטן איז זייער אקטיוו און זוכט אויסצוגרעבן פאַר אַפּראָפּאַגאַנדע צוועקן די שווערע לאַגע אין לאַנד. — דאָס זיי זייער רעכט, פונקט ווי דאָס איז דאָס רעכט פון די ליבעראַלן אין זייער קאַמף קעגן דער רעגירונג.

דער בעסטער אין איינציקער מיטל צו באַקעמפן די קאָמוניסטן איז צו באַמיען זיך צו שאַפן אין לאַנד אַזעלכע באַדינגונגען, אַז די קאָמוניסטישע פּראָפּאַגאַנדע זאָל ניט האָבן קיין שליטאָ. דאָס איז דאָך, איינגעלאַך, די הויפּט אויפגאַבע פון "גוטער רעגירונג".

מר. פריִיס קלייבט אָבער אפנים אויס דעם צאַרישן וועג, אַז שטאָפּ דעם ענגלישן. אין וואָס קאָן ער דערמיט פּולע'ן? אויב די לאַגע אין לאַנד זאָל זיך גלייכשטן באַרג־אַראָפּ, וועט ער דורך רעפּרעסיעס פאַרטרייבן די קאָמוניסטישע באַוועגונג אונטער דער ערד. אָבער ער וועט זי ניט פאַרגיכטן. אדרבא, ער וועט נאָך פאַרשטאַרקן איר קראַפט.

פּאָליציאישע אומגעזעצלאַכקייטן

עס איז פאַר קיינעם קיין סוד ניט געווען, אַז די אַמעריקאַנער פּאָליציי באַנוצט זיך מיט "טיירד דעגרי" מעטאָדן, אַז זי פיינינקט מיט אַלערליי אינקוויזיטאָרישע מיטלען פאַרדעכטיקטע אָרעסטירטע צו צוזונגען זיי מודה זיין זיך אין פאַרברעכענס וואָס ווערן זיי צוגעשריבן.

עס איז פאַר קיינעם קיין סוד ניט געווען אַז אַזעלכע מיטלען ווערן פּראַקטיצירט אויבער'ן נאַנצן לאַנד. כאָטש זיי זיינען בפירוש אומגעזעצלאַך. מען האָט געוואוסט. אין געשוויגן: גלייך ווי עס וואָלט ניט געווען קיינעמס געשעפט . . .

ערשט איצט, א דאַנק דעם אפיציעלן באַריכט פון דער וויקער־שאַם קאָמיסיע, האָט מען אָנגעהויבן ווידן וועגן דעם. די קאָמיסיע, מיט מען זאָגן, האָט געמאַכט א גוטן "דזשאָב". — זי האָט דעם ענין גוט אויסגעפאַרשט. אין זי ניט איבער צו דער עפנטלעכקייט "אַלע מיאָוס'ע פאַקטן", ווי זי דריקט זיך אויס.

אין די פאַקטן וואָס ווערן איבערגעגעבן אין'ם באַריכט דער־מאָנען אונז שטאַרק אין'ם מיטלאַטער, מיט די אינקוויזיטאָרישע מע־טאָדן צו צווינגען מענשן מודה זיין זיך אין פאַרברעכנס. צי זיי זיינען זיי באַגאַנגען, צי ניט. — אַבי די פּאָליציי זאָל האָבן דעם גוטן רעקאָרד. אַז זי געפינט אויס די פאַרברעכער, דערפיילט אירע פליכטן אין פאַר־דינט כשר אויס שטיקר ברויט . . .

די קאָמיסיע פאַראַנגט פונ'ם פרעזידענט. אַז ער זאָל דורכפירן א געזעץ אָדער א קאָנסטיטוציאָנעלן אַמענדמענט. צו מאַכן א סוף צו אַט דער מיאוס'ער פּראַקטיק. מיר פאַרשטייען אָבער ניט צווייב וואָס נייע געזעצן, ווען די קאָמיסיע אַנערקענט אליין די דאָזיקע פּראַקטיק פאַר אומגעזעצלאַך. אין וואָס וואָלט געווען נייטיק איז — צוציען די שולדיקע צו געזעצלאַכער פאַראַנטוואָרטלאַכקייט אין באַזייטיקן זיי פון זייערע עמטער.

וואָס אינזערע שכנים זאָלן אָבער ניט טאָן ווען דעם ענין, איז עס זייער אייגענע זאַך. פאַר אונז, אין קאַנאַדע, איז אָבער אינטערע־סאַנט, וואָס אַזעלכע "טיירד דעגרי" מעטאָדן ווערן אויך ביי אונז א גרעסערער אָדער קלענער מאָס פּראַקטיצירט. אין מען דאַרף גאָר ניט וואַרטן אויף א "ווערקשאָפּ קאָמיסיע", צו מאַכן א סוף צו זיי . . .

מיט א געוויסער צייט צוריק איז אין מייפלקריק, מאַסק., אַנ־געפירט געוואָרן א פּראָצעס קעגן א אידישן יונגמאַן (הערמאַן), אַנ־געקלאָגט אין מאָרד (ער איז שפּעטער געפונען געוואָרן שולדיק און איז הינגעריכטעט געוואָרן). צווישן די עדות זיינען געווען איינציקע פּאָלי־ציסטן פון בריסיש קאָלומביאַ. וועלכע האָבן אין אַרעסטירט אין גע־קאָנען פון אַים א ווידי. דער ריכטער האָט דאַן גע'פסל'ט די עדות אין בטל געמאַכט דעם נאַנצן פּראָצעס. דערפאַר וואָס עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט האָבן דעם ווידי אַרויסגעציינט דורך "טיירד דעגרי" מעטאָדן.

דאָס דערוויזט די מעגלעכקייט באַציאונג פון א קאַנאַדער ריכ־טער צו אַזאַ פאַל. אָבער דאָס דערוויזט אויך, אַז "טיירד דעגרי" מע־טאָדן ווערן פּראַקטיצירט אין קאַנאַדע.

נעוועזענער מיליאָנער וואַלגערט זיך איצט צווישן בעטלער

ווי דאָס לעבן קאָן מאַכן פון א מענטש וועלכער ווייסט ניט ווי צו האַלטן זיך אין די הענט

פון מאַקס סאַרדעל

דאָ האָט איר איינע פון די טראַ־גישסטע פאַסירונגען פון לעבן. א פאַ־סירונג, וואָס וואָלט געקאָנט אויסגע־ניצט ווערן פאַר דעם שפּאַנענדסטן דראַמאַ. אָבער דער גרויסער אידישער שריפטשטעלער שלום עליכם האָט שוין אַמאָל געזאָגט: צו וואָס דראַמאַ, אַז דאָס לעבן אליין איז א דראַמאַ.

די פעזאָנז, וועגן וועלכער מיר ווע־לען אייך דאָ דערציילן, איז געווען באַקאַנט אין פאַריז אַלס פרינץ בערט־דאַנד. דאָס האָט פאַסירט מיט א שטיקל צייט צוריק ווען אַן אָרים געקליידעטער מאַן איז אַריינגעפאַלן אין א פּאָליציי הויז, אין פאַריז, און ער האָט דאָרט אַוועקגע'חלש'ט. מען האָט אים קוים אָפּגעראַטעוועט, קוים דערמיינטערט.

ווען מען האָט זיך בעסער צוגעקוקט צו אים האָט מען געקאָנט זעען, אַז כאָטש ער איז בלאַס און אָפּגעצערט, און כאָטש ער טראָגט שמאַטעס אויפן לייב און צעריסענע שיך אויף די פיס — ניט קוקנדיק אויף דעם אַלץ מען האָט מען געקאָנט זעען, אַז עפּעס אַן איידלקייט ליגט אויפן פּנים פון דעם דאָזיקן מענטש. מען האָט גע־קאָנט זעען, אַז ער איז ניט קיין גע־בעהרענער טרעמפּ.

מען האָט אים אפּגעפירט אין א שפּיטאָל און דאָרט האָט דער אויס־גע־מאַטערטער מענש וועלכער איז גע־ווען אין די בלינדסטע יאָרן — פון זיין לעבן — ניט מער ווי א יאָר דריי און דרייסיק אַלט — האָט דער דאָזיקער מענש דערציילט ווער ער איז, און זי אַרומשטייענדע האָבן גע־הערט און געשטוינט.

ער איז, האָט ער דערציילט, פריִיִ בערטראַנד, וואָס שטאַמט פון גרויסן פאַרייער יחוס, וואָס האָט א סך דיי־כע פריינט אין קרובים, און וואָס זיין שטאַמטער פאַרמאָגט א דייכסטע שטאָלץ מיט די טייערסטע רייס־פערד אין לאַנד.

בערטראַנד אליין איז אויך געווען, ניט מער ווי מיט עטלאַכע יאָר צוריק, איינער פון די רייכסטע מענשן אין פראַנקרייך. זיין פאַרמעג האָט מען געשאַצט אין מיליאָנען. אָבער ער איז געווען ניט נאָר רייך. ער איז געווען אָנגעזעען אויף און באַרומט. ער האָט גערינט אין דער וועלט מלחמה. ער האָט זיך דאָרט אויסגעצייכנט און ער האָט געהאַט א גרויסאַרטיקן רעקאָרד אַלס אָפיצער. ווען די מלחמה האָט זיך געענדיקט, האָט די פראַנצויזישע רעגירונג אים באַערט מיט זיי שענסטע מעדאַלן און אויסציכונגען.

יונג איז ער געווען, שוין אויך און קיין נעלט האָט אים ניט געפעלט, און דאָס לעבן, מיט זיין פאַרפירעריש־רייץ, איז געשטאַנען אָפן פאַר אים, און ער האָט געשעפּט מיט דער פול־לער האַנט, ניט טראַכטנדיק וואָס מאָרגן וועט זיין. הפנים, ער האָט, ווי א סך אַנדערע פון זיין גלייכן, גע־מיינט, אַז געלט האַלט אַן אייביק, אַז געלט לאָזט זיך קיינמאָל ניט אויס. אַזוי ווי דאָס וואַסער פון א שטראָ־מענדיקן קוואַל, וואָס טריקנט זיך קיינמאָל ניט אויס.

ער אָט זיך אַריינגעלאָזט אין וואוילטאָג און אין אַלערליי ווילדע פאַרגעניגנס. שיינע פרויען זיינען אַלע מאָל געווען צו דער האַנט פון, אַזאַ יונגן חברה'מאַן, וואָס וואַרפט זיך מיט געלט. זיינען געווען הוליאַנקעס נאָך הוליאַנקעס. טויזנטער נעבראָנע אויפן ליכט, און באַשאַנקען די מייד־לאַך מיט די טייערסטע מתנות.

איז דאָס אים ניט געווען, גענוג, האָט ער זיך אויך אַריינגעלאָזט אין געמבלינג. איבערהויפּט האָט ער גע־נעמבלט אויף די רייס־פערד, אַמאָל האָט ער געוואונען, אָבער מערערע מאָל האָט ער פאַרלאָרן. און ער האָט דער־זעען, אַז דאָס געלט הייסט אַן וועג־וויינינקער, און וועגן ער האָט שוין גע־וואָלט אַביסל אָפּהאַלטן, האָט ער עס שוין ניט געקאָנט. צופיל איז ער שוין געווען אַריינגעצויגן אין דעם דאָזיקן ווירבל לעבן.

האָט ער זיך געזוכט צו פאַרטויבן. ער האָט געמיינט, אַז מיט קינסטלאַכע מיטלען וועט אים געלונגען זיך אַליין אינגעצויגן. אָט ער זיך געגומען צו געבריוכן פאַרשיידענע נאַרקאָטישע דראָג מיטלען, און דאָס האָט אים שוין אַנגענאָמען רואיגערט.

ביז ער איז געוואָרן א שברי כלי, א צעבראָכענער שאַרבן. זיינע פריינט, פון דער הויכער געזעלשאַפט האָ־בען זיך שוין לאַנג אָפּגעקערט פון אים. מען האָט אים אַרויסגעטריבן פון זיין פּאַלאַץ, און ער האָט אָנגעהויבן אַרומטרעמפּעווען איבער די גאַסן, וואו גענעכטיקט, דאָרט האָט ער ניט גע־טאָפּט, און אַזוי איז ער געווען אַלץ נידעריקער און נידעריקער.

צולעצט האָט ער זיך אָנגעהויבן צו חבר'ן מיט באַסיאַקעס און גנבים. ער האָט ביסלאַכווייז אָנגעהויבן צו ווערן איינער פון זיי.

צום אָנהויב האָבן זיינע פריינט גע־זוכט אים צו ראַטן מיט א יאָר דריי צוריק, האָבן זיי זאָך פּרובירט אים תחוקה צו מאַכן מיט א רייכער מיי־דעל, מיט דער האָפענונג, אַז דאָס פאַרהייראַטע לעבן וועט אויף אים ווייר קען צום גוטן. אָבער דאָס יונגע ווייר־בל, וועלכע האָט געשטאַמט פון הויי־כער אַריסטאָקראַטיע, און וועלכע איז באַמת געווען זייער פיין און אייריל, האָט באַלד דערזען וואָס פאַר א צאַצ־קע א מאַן זי האָט אַריינגעקראָגן, און זי האָט אים באַלד איבערגעלאָזט. און זי האָט אים געזען אַזוי גוט, אַז עס האָט אים שוין קיין זאַך ניט געאַרט.

מען קאָן ניט זאָגן, אַז דאָס האָט אויף אים זייער שטאַרק געווירקט. ער איז געווען אַזוי געזונטקע. אַז עס האָט אים שוין קיין זאַך ניט געאַרט. אַז ער איז אין דער פּאָליציי הויז אין דאָרט אַוועקגע'חלש'ט.

"מיר ווייסן וואָס דער באַראָן ראַט־שילד און די אידן האָבן געטאָן פאַר דער אויפלעבונג פון אונזער געגנט און מיר ווילן, אַז קיין פרעמדע האַנט זאָל אונז ניט צושייטן און אונזער ברודערשאַפט זאָל פאַרשריבן ווערן אין דער געשיכטע". אַזוי האָט גע־זאָגט אַן אַראַבישער שייך אויף א באַ־שיידענער שמחה, וואָס די קאָלאָניע ראָש־פּינה האָט איינגעאָרדענט פאַר דעם האַנדלס פאַרשטייער פון דער פּוילישער רעגירונג אין אַרץ־ישראל, דר. הויזנער.

די אידישע קאָלאָניע אין גליל, הויפּטזעכלאַך פון דער פּיק"א (באַ־ראָן ראַטשילד) האָבן פילע יאָרן נאָכן קריג געקעמפט פאַר א אַפּאַרט מאַרק פאַר זייער טאַבאַק, וועלכער האָט זיך אָנגעזאַמלט נאָנצע שפּייכלערס, און עס איז ניט געווען וועמען צו פאַרקויפן. כאָטש ווארף אים אין ים אַריין. דאָס איז געווען אַן אמת'ע טרענדיע וואָס די קאָלאָניסטן זיינען אַרומגעגאַנגען אַן א גראַשן־געלט. די לעצטע פּרוּטה אַריינגעלייגט אין טאַ־באַק און נאָכהער געבליבן מיט אים לינן אויף עטלאַכע יאָר. ביז עס איז געקומען דר. הויזנער אין אַן אַנדערן אָרט. דער הויזנער איז אַ גרויסער אַגראָנאָם, אַן אַרבעטס־מענטש, אַן אַרבעטס־מענטש אין אַלע זינען פון דער אַרבעט. ער האָט אַן אַנדערן מיינונג ווי אַלע אַנדערע אַגראָנאָמען אין לאַנד. ער האָט אַן אַנדערן מיינונג אין דער פראַגע פון דער אַרבעט פון אַרבעטער

Robin Hood FLOUR

" געלט צוריק " גאַראַנטיע
באַשיצט אייך

דעם
רב'ס טאָכטער
א העכסט שפּאַנענדיקער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין מיטל־אַלטער
פון לעאָן וויזענטעל

(פאָרזעצונג)

— אזא מיידל אדער אן אנדער מיידעל, — האָט דער גראַף אירגעניש גע־שמייכלט, — איך האָב שוין אלע גע־זעען, און איך ווייס שוין, אז זי זיי־נען אלע נאָר נים קיין הייליקע . . . זיי זיינען אלע פרויען און זיי אונטער־שיידן זיך אין קיין שום זאַך ניט, איבערהויפּט נים אין זייער באַציאונג צו אַ מאַן . . . מיר מענער דאַרפן נאָר וויסן ווי אזוי מיט זיי ארומצו־גיין, און דאַן וואַרפן זיי שנעל פון זיך אראָפּ די הייליקע מאַסקעס און זאָלן אין אונז דעם מאַן ניט ווייניקער ווייל ער איז אַ קריסט ?

ווי מיר זוכן אין זיי זיי פרוי . . . . די האָסט אַ גרויסן טעות, מיין פרינץ, אויב דו דיינקסט, אז דערפאַר ווייל זי איז אַ אידישע איז זי אנדערש פון אנדערע.

די דאָזיקע ווערטער האָבן ביסלאַכ־ווייז אנגעפאַנגען צו ווירקן אויף דעם נעזן אלע ניט קיין הייליקע . . . זיי זיינען אלע פרויען און זיי אונטער־שיידן זיך אין קיין שום זאַך ניט, איבערהויפּט נים אין זייער באַציאונג צו אַ מאַן . . . מיר מענער דאַרפן נאָר וויסן ווי אזוי מיט זיי ארומצו־גיין, און דאַן וואַרפן זיי שנעל פון זיך אראָפּ די הייליקע מאַסקעס און זאָלן אין אונז דעם מאַן ניט ווייניקער ווייל ער איז אַ קריסט ?

וואָלט עמעריך ניט געווען אולטער דעם איינפלוס פון דעם אויסגעטרוי־קענעם ווייַן אזוי וואָלטן אפשר אועל־כע גראַנאַקען קיינמאָל ניט געווען גע־קומען אין זיין קאַפּ אריין. אין ער דאָך אָבער געווען אביסל שיכור'לאָך, און דערצו נאָך שטאַרק פאַרשעמט פון דעם גראַפּס שפּאַטשן־געלעכטער, אזוי האָבן שוין אין זיין מוח אנגעהויבן ארומפליען פאַרשיידענע גראַנאַקען, וועלכע האָבן אים געוויזן חנה'לען אין א נאַנץ אנדער ליכט ווי בין איצט.

— איך ווייס אליין ניט וואָס מיט מיר, איז דאָמאָלסט געשען, — האָט ער זיך פאַרטיידיקט. — נאָך קיינ־מאָל אין מיין לעבן האָב איך צו קיין שום פרוי ניט געפילט אזא טיפן דעס־פעקט ווי צו דער דאָזיקער אידישער מיידל . . . . זי האָט מיר פּשוט אויס־געזען ווי א געטין און איך האָב זיך געפילט געצוואונגען קענען איר זיך צו צו באַנעמען ווי מיט א הייליקער. איך האָב זיך פּשוט פאַרלאָרן אין איר אַנ־וועזנהייט.

— אָט דאָס טאָקע איז געווען שלעכט, — האָט דער גראַף געענט־פערט, — ווייל וואָלסטו פון איר ניט געווען אזוי שטאַרק איבערראַשט גע־וואָרן, אזוי וואָלסטו קיינמאָל אין איר ניט געווען געזען מער ווי נאָר די פרוי, וועלכע דאַרף דיר רייצן, וועלכע דאַרף אַנצינדן אין דיר דעם פייער פון ליידנשאַפט און אים אויף באַלד שטילן . . . דאַן וואָלסטו געווען גע־וואוסט, אז דו געפינסט זיך אין דער געזעלשאַפט פון א שיינער מיידל, וועלכע דאַרף דיר נעהערן, און דו וואָלסט איצט ניט באַדאַרפט מער צו האָבן אזא שטאַרקן פאַרלאַנג נאָך איר . . . דו וואָלסט זי זיכער געווען נעהאַלטן אין דיינע אַרעמס ביז זי וואָלט זיך דיר געווען צוגעגעבן, און איצט וואָלסטו זי מער אפילו ניט אין דינען געהאַט.

— ווען איך וואָלט געווען אויף דיין אָרט, — האָט דער גראַף געענטפערט אין איין אָטעם, — אזוי וואָלט איך איצט איבערגעלאָזט די גאַנצע גע־זעלשאַפט אין פאַלאַץ, און איך וואָלט גענאַנגען אין דער אידישער געטאָ שפּאַט צוגעגעבן, — וואָלט איך וואָלט געפונען דעם שלאָס־געוואוסט וואָס צ וטאָן. וואָס קומט צימער פון יענער מיידל און איך אָבער אַרויס, אז אנשטאָט מיר ביזטו געווען מיט דער אידישער מיידל . . . וואָלט דאַרטן געווארן דער גאַנצער אן דו ביזט זיך טאָקע א פרינץ אָבער דער פעסטער טאָג, די זיכערקייט

ירן ביזט א גאָר, גאָר גרויסער שלים־מזל . . .

אזא באַליידיקונג האָט עמעריך שוין ניט געמאַכט פאַרטראָגן. ער, א — א שלים־מזל ? ! איז ער דען ביז צו דער צייט ווען ער האָט באַגעגנט חנה'לען ניט געווען פונקט אזא העלף אין אומגאַנג מיט פרויען ווי דער גראַף ? . . . איז דען בין איצט אין חיוף געווען איין דאַמע, וועלכע איז אים געפעלן, אז זי זאָל זיך אים אנט־זאָגן איבערצוגעבן ? . . . זיט על קאָן גערייַנקען, איז נאָך קיינמאָל ניט געווען אזא פרוי, וועלכע ער האָט גע־וואָלט באַזוצן און ער האָט דאָס ניט געקאָנט דורכפירן. און איצט ? . . . א שלים־מזל און ער, זיין פרייַנט, איז געווארן דער העלד„ וועלכער לאַכט פון אים און מאַכט זיך לוס־טיק אויף זיין אומבאַהאָלפנקייט . . .

— פאַרדאַמט ! — האָט ער מיט כעס אויסגערופן. — מיך, מיך רוף־סטו שלים־מזל ? איך בין אין דיינע אויגן א טויגעניכטס ?

— ווער ניט אזוי היציק, מיין פרינץ, — האָט אים דער גראַף רו־איק געענטפערט. — איך האָב דיך געוויס ניט געוואָלט באַליידיקן. איך האָב בלויז באַנוצט דאָס וואָרט כדי אין דיר ווידער אויפצוואַוקן דעם מאַן און דעם ריטער . . . איך ווייַל, אז דו זאָלסט צוריק ווערן דער אַל־טער פרינץ, דער שטאָלצער, דער העל־דישער, וועמען קיין פרוי זאָל ניט קאָ־נען ווידערשטיין. אין ניט, אז דו זאָלסט האַנדלען ווי אַן אומבאַהאָלפן אינגל און דו זאָלסט דאַרפן אז אנדע־רע זאָלן דיר העלפן . . .

— ווען איך וואָלט געווען אויף דיין אָרט, — האָט דער גראַף געענטפערט אין איין אָטעם, — אזוי וואָלט איך איצט איבערגעלאָזט די גאַנצע גע־זעלשאַפט אין פאַלאַץ, און איך וואָלט גענאַנגען אין דער אידישער געטאָ שפּאַט צוגעגעבן, — וואָלט איך וואָלט געפונען דעם שלאָס־געוואוסט וואָס צ וטאָן. וואָס קומט פייער פון יענער מיידל און איך אָבער אַרויס, אז אנשטאָט מיר ביזטו געווען מיט דער אידישער מיידל . . . וואָלט דאַרטן געווארן דער גאַנצער אן דו ביזט זיך טאָקע א פרינץ אָבער דער פעסטער טאָג, די זיכערקייט

לשנה טובה קאַרדס:

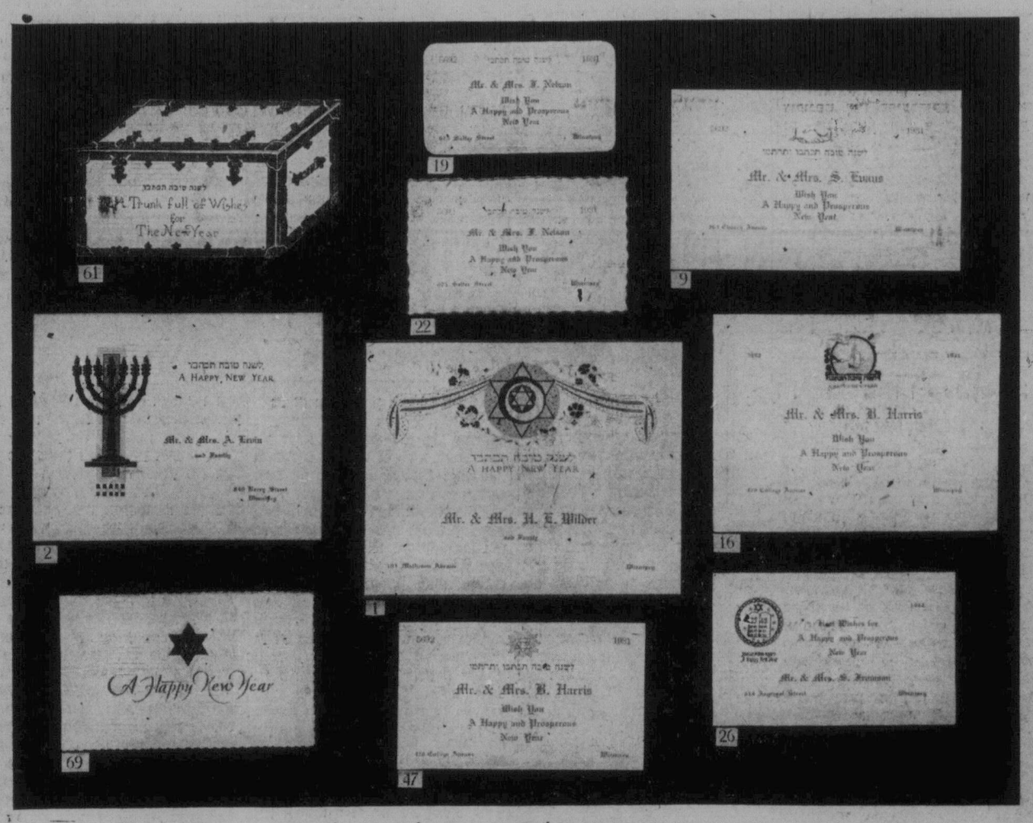

דאָס זיינען נאָר עטלאַכע פון די צענדליקער סטיילס

מיר האָבן דעם שענסטן אויסוואָל אין שטאָט. ניט אריין אייער באַשטעלונג איצט — לאָזט עס ניט איבער אויף דער לעצטער מינוט. טעלעפאָנירט אונז אָפּ און מיר וועלן צו איך צושיקן אונזערע סעמפּלס, אָדער קומט צו אין אונזער אָפּיס און מאַכט אייער אויסוואָל

"דאָס אידישע וואָרט"

165 Selkirk Ave. Phones 52 213-55 409

1 טאָג

נ. פ. פאַרטנאַי
מענעדזשער

געדיינקט ! אז מיר קאָנען אייך געבן באַרעכנונג אויב איר פאַר־לאָנגט, אין אלע אייערע — **דריי־קליינינג אָדער פאַרבן**

PERTH DYE WORKS LTD. 37 266

פאַר בעסטע רעזולטאַטן - -

פאַרלאַנגען די בעסטע קעכערינס
בלויז

- דזשועל -

סוויפט'ס כשר דזשועל שאָרטענינג איז שטענדיק גוט — שטענדיק ריין — מישט זיך לייכט מיט מעל — קאָכט זיך ניט בראַנענדיק — איז טעם'לאָז און געזונטלאָז.

דזשועל שאָרטענינג
איז א כשר'ע רייַנע ווערעטע־מייכל פעמקייט און איז

" נאָר פיישע - נאָר מילכיק "

טויזנטער גוטע קעכערנס קלייבן אויס סוויפט'ס דזשועל שאָרטענינג פאַר אלע געבעקסן און צו פּרעגלען.

Swift Canadian Co.
Limited

אין וועלכער עלטער איז געוואונשן חתונה צו האָבן ?

(מיינונגען) פון דאָקטוירים)

מען קאָן זאָגן אז וואָס העכער עס איז די קולטור מדרגה, אויף וועלכער עס שטייט א פאָלק אדער א לאַנד — אלץ ערנסטער ווערט דאָ באַהאַנדלט די פראַגע פון פאַמיליען־לעבן. סיי אין פריינ, — האָט אים דער גראַף רו־איק געענטפערט. — איך האָב דיך געוויס ניט געוואָלט באַליידיקן. איך האָב בלויז באַנוצט דאָס וואָרט כדי אין דיר ווידער אויפצוואַוקן דעם מאַן און דעם ריטער . . . איך ווייַל, אז דו זאָלסט צוריק ווערן דער אַל־טער פרינץ, דער שטאָלצער, דער העל־דישער, וועמען קיין פרוי זאָל ניט קאָ־נען ווידערשטיין. אין ניט, אז דו זאָלסט האַנדלען ווי אַן אומבאַהאָלפן אינגל און דו זאָלסט דאַרפן אז אנדע־רע זאָלן דיר העלפן . . .

— ווען איך וואָלט געווען אויף דיין אָרט, — האָט דער גראַף געענטפערט אין איין אָטעם, — אזוי וואָלט איך איצט איבערגעלאָזט די גאַנצע גע־זעלשאַפט אין פאַלאַץ, און איך וואָלט גענאַנגען אין דער אידישער געטאָ שפּאַט צוגעגעבן, — וואָלט איך וואָלט געפונען דעם שלאָס־געוואוסט וואָס צ וטאָן. וואָס קומט פייער פון יענער מיידל און איך אָבער אַרויס, אז אנשטאָט מיר ביזטו געווען מיט דער אידישער מיידל . . . וואָלט דאַרטן געווארן דער גאַנצער באַלעבאָס . . .

(מיינונגען) פון דאָקטוירים)

מען קאָן זאָגן אז וואָס העכער עס איז די קולטור מדרגה, אויף וועלכער עס שטייט א פאָלק אדער א לאַנד — אלץ ערנסטער ווערט דאָ באַהאַנדלט די פראַגע פון פאַמיליען־לעבן. סיי אין פריינ, סיי אין רעליגיעזן לעבן, איז די אינסטיטוציע פון חייראַט אין ערשט דאַנעזיקע אנגעלעגענהייט סיי פאַרן יחיד אין סיי פאַר דעם כלל. אויסער דעם בויען דאָס פאַמיליען־לעבן, גיט דאָס חתונה האָבן די מעגלאַכקייט צו באַ־פרידיקן די פאַדערונגען פון אינ־סטינקט אויף א נאַטירלאַכן אופן. אנדערש מיט דער מעגש אראָפּ פון דרך חישר און זיך איינשאַפן מיאוסע גע־וואוינהייטן וועלכע דערפירן צו קראַנק־הייטן, פאַרקריפּלונג און דענענעראַ־ציע.

לייַדער טרעפט נאָנץ אָפט, אז דאָס חתונה האָבן ברייַנגען ניט דאָס גע־וואונשענע גליק, אין מען מוז זאָגן, אז דאָס געשעט על פי רוב דאַמאָלסט, ווען מען אָט ניט חתונה אין דער גע־הערינקער צייט. דעריבער איז געוואוי־שען צו וויסן ווען איז די ר כטיקע צייט אין עלטער חתונה צו האָבן ?

די פאַסנדסטע צייט חתונה צו האָ־בען איז דאַמאָלסט, ווען מען איז געשלעכטלאַך פאַלקאָם רייף.

דערביי דאַרף מען נעמען אין אכט, אז פרויען ווערן רייף פריער ווי מע־נער.

די געשלעכטלאַכע רייפקייט ווידער האָט א גרויסן שיין אויף גע־מיינעם גייסטיקן און פיזיש צו־שטאַנד פון אַרגאַניזם. די וואָס זיינען מער אנטוויקלט פיזיש, ווי אויף מעגשן פעאיקערע, ווערן פריער רייף גע־שלעכטלאַך, ווי די וואָס זיינען שוואַך און אפּגעשטאַנען.

ביי מאַנכע איז עס אויף א זאַך פון פאַמיליע ירושה. אזוי ווייסט מען פון משפחות, וואו די קינדער ווערן נאָנץ פרי געשלעכטלאַך רייף. דערביי איז צו באַמערקן אז די דאָזיקע איינג־שאַפטן ירשע'ען אינגלאַך פון פאָטער און מיידלאַך — פון דער מוטער. דאָס גלייכן ווערן קינדער פון געזונטע עלי־טערן פריער צייטיק, ווי די קינדער פון קראַנקע עלטערן.

אלס נאָרמאַל עלטער פון גע־שלעכטלאַכער רייפקייט רעכנט זיך, ביי אינגלאַך די צייט צווישן 13־15 יאָר; ביי מיידלאַך — די צייט צווי־שען 12־14.

לויט פּראָ. זינגמוד פרויד, — קומט די רייפקייט ביי מיידלאַך נאָך פרי־ער — צו 11 יאָר.

אונטערן באַגריף פון געשלעכטלאַ־כער רייפקייט דאַרף מען אָבער ניט פאַרשטיין, אז מען איז שוין ראַו חתונה צו האָבן און פירן א געשלעכט־לאַך לעבן. כל זמן דער אָרגאַניזם איז נאָך ניט גענוג אנטוויקלט, קאָן יע־דער פרוב פון אנהויבן א געשלעכטלאַך לעבן — ברייַנגען צו טרויעריקע רע־זולטאַטן. ביי פיזיש ניט גענוג אנט־וויקלטן מאַנספּאַרשוין קאָן דער גע־שלעכטלאַכער פאַרקער אריסרופן אן איבערקערעניש אין דער פּסיכיק אָן קאָן אים אריינפירן אין ניראַסטעניע און משוגעת. ביי דער געשלעכטלאַך גוט־רייפער יונגער פרוי קאָן עס דער־פירן צו א צעריַיצונג אין די אייער־שטאַרקן אדער אן ענטצינדונג פון דער געבויר־מוטער.

אין פאַל פון שוואַנגערשאַפט איז א מידיעריקע פרוי פּשוט איינגע־שטעלט מיט איר לעבן.

ווען דער עלטער, ווען מען דאַרף חתונה אָבן. דאָס הייסט, ווען מען איז שוין ראַוי צו פירן א פאַמיליען לעבן, הערשן אין אלגעמיין פאַרשיי־דענע מיינונגען.

דאָס רוב מעדיציניש אוטאָריטע־טען האַלטן זיך ביי דער נאָרמע, וואָס איז אנגענומען ביי אידן : "בן שמו־נה עשרה לחופה", עס הייסט : סיי מענער און סיי פרויען דאַרפן חתו־נה צו האָבן אין די דאָזיקע יאָרן אמ־פאַרעל. דאַרף מען חתונה האָבן : מיידלאַך — צו 17־8 יאָר, בחורים צו — 24.

פּראָפ. קראַפט עבינג געפינט אז די געשלעכט ספּערן ווערן ביים מעגש פאַרפאַלקאָמס אין זייער אנטוויקלונג ערשט אין עלטער קאָן 25 יאָר. און דעריבער איז, לויט זיין מיינונג, חתו־נה צו האָבן אין די דאָזיקע יאָרן אמ־נעוונטסט פאַר אלע. אַן אונטערשייד פון געשלעכט.

פּראָפ. טאַרנאַווסקי טייל איז די קאַטעגאָריעס פון חתונה האָבנדע לויט דער ראַסע, קולטור און קלימאַט, אזוי ווייסט מען, אז די מער אָפּגעשטאַנע־נע פעלקער האָבן פריער חתונה, ווי די קולטורעלע. דאָס איז דערפאַר, ווייל צו דרייצן־פערצן יאָר איז מען שוין ביי יענע פעלקער געשלעכטלאַך רייף. אזוי ווי אין די מער ציוויליזירטע לענ־דער נוצט מען אויס די יונגענ־עגער גיע אויף גייסטיקער אנטוויקלונג — קומט דאַרטן די געשלעכטלאַכע רייפ־קייט פיל שפּעטער.

פון א רייף מעדיציניש שטאַנד־פונקט איז די פראַגע : איז וועלכן עלטער חתונה צו האָבן, איינגנטלאַך אָפּמייסנען גוגע דער פרוי, ביי וועלך־כער דאָס פּראָבלעם איז פאַר־בונדן מיטן פּראָצעס צו ווערן א מו־טער. די פראַגע דאַרף דעריבער גע־שטעלט ווערן אין פאַלגנדער פאָרם : איז וואָס פאַר א עלטער איז פאַר דער פרוי אנגעווענסטן דורכצופירן דעם פּראָצעס פון שוואַנגערשאַפט.

מעדיציניש פעסטגעשטעלט, אז א פרוי קאָן ווערן א מוטער שוין נאָכ־דעם ווי עס האָט זיך ביי איר באַ־ווייזן דער ערשטער "פעריאָד", נאָרמאַל הויבט זיך עס אָן פון 13־14 יאָריקן עלטער. נאָר דאָס הייסט נאָך ניט נאָ־טירלאַך, זיין פעאיק חתונה צו האָבן. טאַקע צוליב די אלע סיבות, וואָס מיר האָבן שוין אויבן דערמאָנט.

אין אינדיע איז א מנהג חתונה צו האָבן זייער פרי.

מען פאַר'קנס'ט דאָרט קינדער צו עלף־צוועלף יאָר, דאָס פרי חתונה האָ־בען פון דער מיידל שטייט אין צו־לאַך לעבן. כל זמן דער אָרגאַניזם איז נאָך ניט גענוג אנטוויקלט, קאָן יע־דער פרוב פון אנהויבן א געשלעכטלאַך לעבן — ברייַנגען צו טרויעריקע רע־זולטאַטן. ביי פיזיש ניט גענוג אנט־וויקלטן מאַנספּאַרשוין קאָן דער גע־שלעכטלאַכער פאַרקער אריסרופן אן איבערקערעניש אין דער פּסיכיק אָן קאָן אים אריינפירן אין ניראַסטעניע און משוגעת. ביי דער געשלעכטלאַך גוט־רייפער יונגער פרוי קאָן עס דער־פירן צו א צעריַיצונג אין די אייער־שטאַרקן אדער אן ענטצינדונג פון דער געבויר־מוטער.

אין פאַל פון שוואַנגערשאַפט איז א מידיעריקע פרוי פּשוט איינגע־שטעלט מיט איר לעבן.

ווען דער עלטער, ווען מען דאַרף חתונה אָבן. דאָס הייסט, ווען מען איז שוין ראַוי צו פירן א פאַמיליען לעבן, הערשן אין אלגעמיין פאַרשיי־דענע מיינונגען.

דאָס רוב מעדיציניש אוטאָריטע־טען האַלטן זיך ביי דער נאָרמע, וואָס איז אנגענומען ביי אידן : "בן שמו־נה עשרה לחופה", עס הייסט : סיי מענער און סיי פרויען דאַרפן חתו־נה צו האָבן אין די דאָזיקע יאָרן אמ־פאַרעל. דאַרף מען חתונה האָבן : מיידלאַך — צו 17־8 יאָר, בחורים צו — 24.

פּראָפ. קראַפט עבינג געפינט אז די געשלעכט ספּערן ווערן ביים מעגש פאַרפאַלקאָמס אין זייער אנטוויקלונג ערשט אין עלטער פון

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאָדערנעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

(פאָרזעצונג)

מאָרגע ווי דאס איז, האט ער ווייטער געטראַכט, וואס קיינער קאָן זיך נאָר ניט פאָרשטעלן אויף אים, דעם אנגעזעענעם מר. נאָרבער, אז ער זאָל טאָן אזא זאַך... אין זיין אוטאָריטעט האט מר. נאָרבער געשמייכלט צו זיך אליין. עס האט אים אפילו הנאה געטאָן וואס ער איז אזא בריה און קאָן אפנאַרן די נאַנצע וועלט... אין דער זעלבער צייט האט ער זיך געפילט אזוי ווי אביסל באַליידיקט... וואס הייסט טאָן גלויבט ניט אויף אים, אז ער וואָלט געקאָנט פאַרפירן א מיידל ?... וואס זשע עס איז שוין נאָר קיין מאַנסבילד ניט ?

מיט די לעצטע נעראַנגען האט ער געוואָלט זיך אליין צעשטרייען אין פאַרטרייבן פון זיך די שווערקייט שאַפן, וואס האבן ניט אויפגעהערט אים צו פאַרפאָלגן... אמת טאָקע, לאָיער זייד איז א "מאַכער", האט "פיל", אין אויסגעבונדן מיט אלע דזשאַרזשעס... אבער וואס קאָן א דזשאַרזש טאָן וואָן זיין קיים פאַלט אריין אין די הענט פון נאָר נעווען שווער דעם ער־שטען מאָל צו פאַרזוכן דעם טעם פון באַרוישנדיגע געטראַנקען, דעם טעם פון זיין שכור און ניט וויסן אויף וואס פאַר א וועלט מען גייט אַרום; נאָכדעם האט עס זי שוין געצויגן צו דעם דאָזיקן נאַכטלעבן אזוי ווי מיט צוואַנגען. זי האט שוין ניט געוואָרט אז אלעקס זאָל זי רופן. זי האט שוין אים גערופן.

און אזוי פאַר'שכור'ט און באַטויבט איז זי געוואָרן פון דעם דאָזיקן לעבן, איז וועלכן זי איז אריינגעפאַלן, אז זי האט פאַרגעסן אין דער נאַנצער וועלט אַרום איר. זי איז אַרומגעגאַנגען אזוי ווי אויף א פרעמדער וועלט, בסדר אזוי ווי באַרוישט. און אין דערהיים איז זי געווען אזוי ווי א גאַסט. מיט דער מוטער האט זי זעלטן גערעדט און דעם פאָטער האט זי כמעט ניט געזעען.

אין איינער פון יענע נעכט האט זי זיך געפילט באַזונדערס באַרוישט. זי האט, ווייזט אויס, צופיל געטרונקען. זיי האבן זיך געפונען אין א נידעריקער איבערגעהייצטער הויז, וואס איז געווען באַלייכטן פון טונקל־רויטע לאַמפּן. מע־נער און פרויען האבן זיך געדרייט פאַר אירע אויגן אין א ווילדן מאַנץ. די פרויען האבן געריידט פונקט ווי די מענער, און פון דעם רויך איז דער קאָפּ איר געוואָרן נאָך שווערער. אירע אויגן האבן זיך געקלעפּט. עס האט זי געצויגן צום בעט.

— איך דיך ליב, מיידל !... — האט ער געשמאַלט מיט א הייזעריקער שמיכע.

לוסי האט צום אנהויב זיך צוגעצויגן ליעט צו אים. עס האט זיך איר אויס־געוויזן אז דאס האט אלעקס זיך אויפגע־געזעצט לעבן איר. אזוי גיך אבער ווי זי האט דערפילט זיין שוויסיקן ערעך און האט דערהערט די הייזעריקע שטי־מע, האט זי געגעבן א געשריי פאַר שרעק און האט מאַן אויסגעקע־שטויסן פון זיך מיט, אלע אירע כחות.

— אויעק לומפּ ! ... — האט זי אויסגעשריען.

דער מאַן האט זיך איבערגעקערט ווי גרויס ער איז געווען. ער האט זיך אויסגעצויגן איבער דער לענג פונם גאַלאַנק פאַר. דער עולם האט געלאַכט און האט ווייטער נעטאַנצט, ניט אפ־שטעלנדיק זיך לעבן אים אפילו א מי־נוט. לוסי האט אין א מאָמענט אזוי ווי אויסגעניכטערט און האט מיט שרעק געקוקט אַרום זיך. וואו איז זי דאָ ? וואו איז אלעקס ? פאַרוואס נעמט ער זיך דאָ ניט אן פאַר איר ?

זי האט אים באַלד דערזען, איר אלעקסן. ער איז געווען צווישן עולם. עס איז געווען עס איז פאַרגעקומען. אבער אומזיסט האט לוסי דערוואַרטעט אז ער זאָל צוליפן און באַשטראָפן דעם פרעכן מאַן, אנשטאָט דעם איז ער צו־געקומען אן האט א קוק געטאָן אויף איר מיט זיינע שאַרפע שווארצע אויגן, פאַר וועלכע לוסי האט זיך כמעט אזוי ווי דערשראָקן.

— א, אלעקס, דער מאַן !... — האט זי אויסגערופן און האט אויסגע־שטרעקט אירע הענט קעגן אים.

— פאַרוואס האסטו אים א שליי־דער געטאָן ? — האט אלעקס געפרעגט מיט כעס.

— א, אלעקס ! — האט זי געשטאָ־מעלט — האסט געראַרפט זעען וואס ער האט מיר געטאָן !...

— ער האט געטאָן וואס אלע טוען !

— האט אלעקס זיך געבייזערט — און אויב דו ווילסט דאָ פאַרברייגנען דאַרפסטו ניט זיין בעסער ווי יענע אלע...

— א, אלעקס ! — גאָט מיינער !

— האט לוסי אויסגערופן און האט זיך א כאַפּ געטאָן ביים קאָפּ — וואס זייט־נען דאס פאַר א רייד ! ווי קענסטו נאָר אזוי ריידן !...

אלעקס האט אויף איר געשאָסן מיט פייערדיקע בליקן :

— שוין צייט דו זאָלסט וויסן צווי־שען וואס פאַר א מענשן דו געפינסט זיך ! — האט ער געשריען צו איר. דו דאַרפסט דעם מאַן איבערבעטן, און קיין שום אנדער מאַן ניט באַלייוידיק !

הערסט וואס מען רעדט צו דיר...

לוסי האט זיך אין איין מאָמענט אויסגעניכטערט. די נאַנצע באַרוישונג איז בלויז שנעל אויעט פון איר. זי האט ווי א ווילדע געקוקט אַרום זיך. זי האט קוים געקאָנט באַגרייפן וואס מיט איר טוט זיך.

אין דעם געקסטן מאָמענט, ווען אלעקס ברוין האט זיך צוריק פאַרמישט צווישן עולם, האט זי זיך געגעבן א הויב אויף פון איר אַרם און אין אַרויס־געלאָפן דורך דער טיר אויף דער גאַס.

די פינסטערע נאַכט האט זי אַרומגע־כאַפּט און האט זי אזוי ווי פאַרשלונ־גען אין פייכטע אַלטע אַרעמס. זי איז געלאָפן אן אן אָטעם, אזוי ווי טויר־זענטער רייטער וואָלטן זיך געאַנט־הינטער איר.

זי האט ניט געוואוסט וואו זי גע־פינט זיך. זי איז ניט געווען באַקאַנט מיט די שמאָלע געדרייטע און פינסטע־רע גאַסן, וואו ברוין האט זי אזוי אָפט געפירט. זי איז קיינמאָל אליין דאָ ניט גע־גאַנגען, קיינמאָל אליין דאָ ניט גע־ווען.

זי האט פאַרגעסן, אז זי איז אן א העט און אן א מאַנטל. זי האט גע־פילט, ווי אירע האָר זיינען צעבלאָזן געווען פון ווינט און נאַס געוואָרן פון הערבסט רעגן. אבער זי איז געלאָפן ווייטער און ווייטער, אן א אפּשטעל, אן רו.

פון ווייטנס האט לוסי דערזען די העל־באַלויכטעטע פאַרקעט סטריט. אן אן אָטעם, מיט אונטערגעהאַקטע פיס, איז זי געלאָפן אהין.

נאָך א מינוט און זי האט זיך געפו־נען צווישן א שטראָם מענשן.

אבער וואס איז דאס ? וועך איז דער וואס גייט איר אנטקעגן, און קוקט איר אזוי שאַרף אין די אויגן אריין ? זי האט מיט שרעק פאַרדעקט דאס פּנים מיט ביידע הענט.

אנטקעגן איר איז געשטאַנען דער יונגער בען קריידער.

אויסגעוואַכט

בען האט געקוקט אויף איר מיט גרויסע, פאַרוואונדערטע אויגן : לוסי זיך... די שמאָלע פינסטערע געסלאַר זאָלן פאַר אים מער קיינמאָל ניט גע־דאַכט ווערן... אן אנדער מענש וועט ער זיין...

אין ער האט אזוי ווי א נדר געטאָן אז ביז די דאָזיקע געשיכטע וועט זיין פאַראיבער, זאָל ער זיך קיין שום פאַר־גענינן ניט דערלויבן. אפילו ניט פאַרן אין דער מאַשין, וואס ער האט ערשט געקויפט, און וועלכע ער האט געהאַט אזוי גערן. ער האט דערפאַר הנאה גע־האט צו זעען ווי לוסי לערנט זיך ביס־לאַכוויין צו טרייבן די מאַשין און ווי זי פאַרט כסדר אַרום מיט דעם יונגן אלעקס ברוין. נו, יונגע קינדער. זאָלן זיי פאַרן... זאָלן זיי הנאה האבן פון לעבן... כל זמן זיי זיינען ניט פאַר פאַלאַנטערס אין די פאַרשיידענע פּלאַנ־טערס פון לעבן...

לוסי פלעגט פאַרפאַלן ווערן אויף נאַנצע טעג און נעכט, אבער קיינער האט איר ווענן דעם א קרום וואָרט אויף זיך, ווען זי איז אויסגעגאַנגען. לוסי פלעגט אהיים קומען שפּעט ביינאַכט. אבער מר. נאָרבער האט זי זעלטן געזעען. אויב ער איז אפילו ניט געשלאָפן, איז ער יעדנפאַלס שוין געווען אויבן, ביי זיך אין צימער. מר. נאָרבער האט זיך ניט געמישט, האט קיין וואָרט ניט געזאָגט, ניט געווען אויבן, ביי זיך אין צימער. מר. נאָרבער האט זיך ניט געמישט, האט קיין וואָרט ניט געזאָגט, ניט איצט, שפּעטער, ווען ער וועט זיין צי דער קאַפּיטאַן איז אריבער, זי האט אים אליין דערלאַנגט דעם בריעף פון טראַבל... ווען ער וועט זיין ווען ער איז אריבער, מרס. נאָרבער האט אוראי קיין וואָרט ניט געזאָגט. צו איר וואָרט האט זיך לוסי סיי ווי ניט צוגעהערט.

אין אזוי האבן די עלטערן אזוי ווי מיט זייערע איינענע הענט געטרייבן זייער קינד אין די הענט פון דעם טוט־קעלרחן'עוודיקן יונגנמאַן, וועלכער איז אלעמאָל אַרומגעגאַנגען מיט א סוד אַרום זיך. לוסי האט מער ניט געקאָנט ביישטיין דעם כישוף פון זיינע אויגן און איז ווי א בלינדע, נאַכגעגאַנגען אומעטום וואו ער האט זי געפירט.

אין די אוונטן פלעגט אלעקס זי פירן אין טונקל באַלויכטענע פּלעצער וואו לוסי האט געזעען מענער און יונגע פרויען אין פרייער אויספירונג. די ער־שטע צייט האט זי דערפילט אן אי־נערלאַכן עקל צו די דאָזיקע פּלעצער. אבער ביסלאַכווייז, אונטער דער ווירי־קונג פון ברוינס זיסע רייד, און אונ־טער דעם איינפלוס פון זיסע, באַרוי־שענדיקע געטראַנקען וואס מען האט איר דאָרט דערלאַנגט, האט זי געפילט ווי דער באַרן הויבט אן ביסלאַכווייז זיך אויסגלייטן פון אונטער אירע פיס. זי איז געווען אינגאַנצן אין זיין מאַכט. אזוי ווי ער וואָלט זי היפּנאַ־טיזירט מיט זיינע שווארצע און לייכ־טענדיקע אויגן.

פרעגט... פאַרוואס האט ער ניט פאַר־לאַנגט פון איר, אז די קוים זאָל דער־שטיקט ווערן, זאָל אין קאָרט נאָר ניט אָנקומען... ער קאָן דאָך אלץ, זיין לאַ־יער...

נאָר מר. נאָרבער דערמאַנט זיך ווי מר. זייד האט איינמאָל נאָכ'ן אנדערן דערמאַנט און באַטאָנט, געזעץ איז גע־זעץ, קאָרט איז קאָרט". . .

א שווייס האט באַדעקט זיין נאַנצען קערפּער, אין אנגסטן האט ער א נאַ־צע נאַכט זיך געקיקלט אויף זיין בעט און אינדערפרי איז ער אויפגעשטאַנען מיט א קאָפּ־ווייטאָג.

ער האט אויסגעמידן צו קוקן זיין ווייב אין פּנים. ווי ער וואָלט מורא גע־האט אז מיט אין קוק אויף זיין פּנים וועט מאַטאַרע דערקאָנען וואס מיט אים קומט איצט פאַר, און אז, זי וועט זיך דערוויסן דעם אמת פון דער קלאַגע, קענן וועלכער ער דאַרף זיך איצט פאַר טויפיקן, וועט זי אים אפשר א שפּיי־טאָן אין פּנים אן וועט איינגאַנצן אוועק פון אים... א, ווען דאָס וואָלט חלילה, געשען... זי וואָלט נעהאַט רעכט אזוי צו האַנדלען, אבער זיין לע־בן וואָלט געווען רואינירט אויף איי־ביק.

אבער מאַמאַרע האט קיין זאַך ניט געפרעגט. זי האט נאָר געוואָלט וויסן צי דער קאַפּיטאַן איז אריבער. זי האט אים אליין דערלאַנגט דעם בריעף פעסט און האט אים אַרויסגעבאַלייט בין דער טיר, מיט א קוש אויף זיינע ליפּן. זי האט געפילט ווי זיינע ליפּן זיינען געווען קאַלט און אזוי ווי פרעמד מיט דעם וואס ער פילט ניט גוט און אר־בעט שווער.

מר. נאָרבער האט געווּסט זיך צו פאַרטיפן אין זיין אַרבעט און געשעפט. ער האט זיך אריינגעוואָרפן אין דער אַרבעט מיט אלע כחות, כדי עס זאָל אים בלייבן וואס ווייניקער צייט צו טראַכטן וועגן "קאָרט און געזעץ" וועג־ען דזשורי און וועגן דזשאַרזשעס. זאָל עס גיין ווי עס גייט... דער לאָיער וועט שוין טאָן וואס ער דאַרף... לאָיער זייד איז א כיטרער לאָיער, ער האט א פּאַ־ליטישן "פּול"... ער וועט אים שוין אַרויסשלעפּן!...

א, ווען ער וועט אַרויס פון דעם דאָ־זיקן טראַבל !... ער וועט אויפהייבן ביידע הענט צו גאָט... ער וועט זיך פאַרשווערן מער אויף א פרעמדער פרוי ניט א קוק צו טאָן... ער וועט קיינמאָל פון הויז ניט אַרויסגיין... ער וועט זיך טוליען צו זיין ווייב, וועט זוכן שוין ביי איר... ער וועט פאַר־ברענגען אלע שלעכטע וועגן הינטער־א דזשורי ? ער קאָן דאָך ניט אנווייזן דער דזשורי ווי אזוי זי זאָל אים משפּט'ן !

אבער אויך די דזשורי האט אים ניט אזוי שטאַרק באַאומרואיקט. מער פון אלץ האט ער זיך געשראָקן ווען די מעשה וועט אַרויס אין דער עפנטלאַכ־קייט, ווען אלע צייטונגען וועלן אנ־הייבן שרייבן דערפון, מיט גרויסע, שרייענדיקע "קעפּ". א קלייניקייט, אזא פעגאַטיע ! אז אנגעזעענער פאַמיליע מאָן, א פאָטער פון קינדער, א מאַן פון א שיינער געזונטער פרוי... אנגעזעענ־ען פון אַלע דערלאַנגט דעם בריעף... ווי וועט זיין ווייב קאָלט אן אזוי ווי פרעמד מיט דעם וואס ער פילט ניט גוט און אר־בעט שווער.

מר. נאָרבער האט געווּסט זיך צו פאַרטיפן אין זיין אַרבעט און געשעפט. ער האט זיך אריינגעוואָרפן אין דער אַרבעט מיט אלע כחות, כדי עס זאָל אים בלייבן וואס ווייניקער צייט צו טראַכטן וועגן "קאָרט און געזעץ" וועג־ען דזשורי און וועגן דזשאַרזשעס. זאָל עס גיין ווי עס גייט... דער לאָיער וועט שוין טאָן וואס ער דאַרף... לאָיער זייד איז א כיטרער לאָיער, ער האט א פּאַ־ליטישן "פּול"... ער וועט אים שוין אַרויסשלעפּן!...

א, ווען ער וועט אַרויס פון דעם דאָ־זיקן טראַבל !... ער וועט אויפהייבן ביידע הענט צו גאָט... ער וועט זיך פאַרשווערן מער אויף א פרעמדער פרוי ניט א קוק צו טאָן... ער וועט קיינמאָל פון הויז ניט אַרויסגיין... ער וועט זיך טוליען צו זיין ווייב, וועט זוכן שוין ביי איר... ער וועט פאַר־ברענגען אלע שלעכטע וועגן הינטער־דעגען אלע שלעכטע וועגן הינטער־

פאַלגט נאָך

פאַר דעם

דערעפענונגס אנאָנס

אוועך דעם דאָזיקן פּלאַץ

ווענן דעם רעדוואוד פּאַבליק מאַרקעט

ב. כישווין, מענערזשער — פאַרנער רעדוואוד און מיין סטריט

מיר דרוקן

פון א ביזנעס קאַרטל ביז א בוך

אידישע וואָרט

איז די גרעסטע אידישע פּרינטינג שאָפּ אין קאַנאַדע

א דאַנק אונזער נייער גרויסער מאַשין

קאָנען מיר איצט אַרויסגעבן

נ׳ בעסערע און שענערע אַרבעט אין דער קירצסטער צייט

ספּעשל פאַר קאַנטרי סטאָרקיפּערס

שיקט אונז צו אייערע

סייל פּאָסטערס

מיר האָבן אלע מעגלאַכקייטן צו דרוקן די שענסטע סייל פּאָסטערס אין 24 שטונדן

אלע זיינען צופריידן פון אונזער פּרינטינג אַרבעט

THE ISRAELITE PRESS LIMITED

165 Selkirk Ave. -:- Phones: 52 213-55 409

ער האָט אויסגעביטן זיין אידישע מאַמע אויף א נוי׳אישע ווייב

פון מאַרק סאַרדעל

ד. ה. איז געווען דער קרבן פון גע־מישטער הייראַט; דער קרבן פון א לי־בע צו א קריסטלאַך מיידל, וואס ער האט ניט געעקנט אין זיך דערשטיקן, וואס ער האט ניט געעקנט באַקעמפן. ער איז זגעפאַלן א קרבן אין דעם דאָזיקן קאַמף, און פאַר דער מוטער איז גע־בליבן ניט נאָר ווייטיק, נאָר אויך בושה

ווייל ד. ה. האט זיך קיינמאָל ניט נעקענט איינגאַנצן אויעקרייסן פון דעם אידן וואס איז געלעגן באַהאַלטן אין אים, און וועלכן די מאַמע האט פון קינדהייט אן איינגעפּלאַנצט אין אים. ד. ה. האט געמאַכט דעם זעלבן טעות וואס א סך אזעלכע ווי ער באַזן וועגן זיי מיינען, אז מ׳קאָן לעבן א דאָפּעלט לעבן, א צווייענדיק לעבן, א לעבן וואס טייקט זיך צווישן אידישער רעליגיע און א פרוי, מיט פרום קריסטלאַכע זינען

ווייל פונקט אזוי ווי ער האט גע־טראָגן אין זיין האַרץ די לעצטע סימ־נים פון אידישער רעליגיע, אזוי האט זיין ווייב זיך געוואָרימט אינ׳ם ליכט פון דער קריסטלאַכער רעליגיע. פונקט אזוי ווי אים האט געצויגן ראש השנה און יום־כּפּור אין שול אריין, און פונקט ווי ער האט געוואָלט זיין א איד אום פּסח און אפילו א איד אום שבת, פונקט אזוי איז זיין פרוי געווען קריסטן אין יערן טאָג פון דער וואָך.

ווען ד. ה. האט זיך באַקענט מיט דער דאָזיקער קריסטלאַכער מיידל, איז ער געווען עטלאַכע און צוואַנציק יאָר אלט. ער האט געפילט, אז ער קען ניט ביישטיין דעם פייעריקן בליק פון אירע אויגן. און עס האט זיך אנגעהויבן א מלחמה אין זיין האַרצן : וועמען זאָל ער אויסקלייבן ? דאָס יונגע שיינע מיידל, אדער די אלטע, געקייטשטע מאַמע ? פאַרשטייט זיך, אז דאָס יונגע מיידל האט געזיגט. איבערהויפּט נאָך האט זיך אים ניט געשטעלט אין וועג פון זייגע רעליגיעזע אנזיכטן.

און אזוי האט ער איינגעשטעלט זיין לעבן. און אזוי האט ער נעמיינט וועט עס גיין כסדר, אז איבערשלאָג. אזוי האט ער אָפּגעהיט דעם פאַטערס יאָר־צייט, נעאַנגען אין שול, געזאָגט קדיש, און אין דער זעלבער צייט איז זיין קריסטלאַך ווייב געגאַנגען אין קירך און געזונגען ליכט פאַר דער הייליקער מאַריע.

אבער עס האט ניט אויסגעהאַלטן. אט די דאָזיקע צווייענדיקייט האט אונ־טערגעגראָבן זיין לעבן. ער האט אין דער שטיל זיך געפילט געבונדן. ער האט ניט געהאַט קיין פרייען ווילן, כאָטש קיינער איז, דאָכט זיך, אים ניט געשטאַנען אין וועג.

גאַנץ אפט פלעגט ער זיך אריבער־כאַפּן צו דער מוטער. ער פלעגט איר אַלעמאָל ברייגנען געלט און אלעמאָל האט ער זיך אויסגערעדט דאָס האַרץ פאַר איר. ניט איין מאָל איז אויסגעקער־מען ווען ער פלעגט דער מוטער דער־קלערן, אז כאָטש ער האט ליב זיין ווייב און וועט זיך קיינמאָל ניט שיידן מיט איר, וועט ער אבער אויף אייביק בלייבן ביי זיך אין האַרצן א איד, און אז זיין מוטער שוין שטאַרק.

ער האט ניט געוואוסט, דער אומ־גליקלאַכער, אז נאָך זיין טויט וועט איר־דער זיין טויטן קערפּער ווידער געפירט ווערן דערוילבער קאַמף צווישן זיין מר־טער און דער ווייב, ווי דאָס איז גע־ווען ווען ער האט געלעבט. פריער האט די מוטער געזוכט אַרויסצווייען איר זון פון איינפלוס פון זיין קריסטלאַ־כער פרוי און נאָך זיין טויט האט די זעלבע מוטער געזוכט אַרויסצווייען איר זונס קערפּער פון דער נויאישער סעמעטערי, אין ביידע מאָל האט זי פאַרלאָרן.

און אזוי איז פון דער וועלט געגאַנ־גען א יונגער מענש מיט א צעבראָכן האַרץ, מיט א צעבראָכן געמיט, וואס זייגענער וועט מסתמא קיינמאָל ניט וויסן ווי שטאַרק ער האט געליטן. מיר אבער, די וואס לעבן — ווייסן אז ער איז געווען א קרבן פון דער דאָזיקער געמישטער חתונה צרה, פון וועלכער עס קומט אונז אויס אזויפיל צו ליידן.

— א, אלעקס, דער מאַן !... — האט זי אויסגערופן און האט אויסגע־שטרעקט אירע הענט קעגן אים.

— פאַרוואס האסטו אים א שליי־דער געטאָן ? — האט אלעקס געפרעגט מיט כעס.

— א, אלעקס ! — האט זי געשטאָ־מעלט — האסט געראַרפט זעען וואס ער האט מיר געטאָן !...

— ער האט געטאָן וואס אלע טוען !

— האט אלעקס זיך געבייזערט — און אויב דו ווילסט דאָ פאַרברייגנען דאַרפסטו ניט זיין בעסער ווי יענע אלע...

— א, אלעקס ! — גאָט מיינער !

— האט לוסי אויסגערופן און האט זיך א כאַפּ געטאָן ביים קאָפּ — וואס זייט־נען דאָס פאַר א רייד ! ווי קענסטו נאָר אזוי ריידן !...

אלעקס האט אויף איר געשאָסן מיט פייערדיקע בליקן :

— שוין צייט דו זאָלסט וויסן צווי־שען וואס פאַר א מענשן דו געפינסט זיך ! — האט ער געשריען צו איר. דו דאַרפסט דעם מאַן איבערבעטן, און קיין שום אנדער מאַן ניט באַלייוידיק !

הערסט וואס מען רעדט צו דיר...

לוסי האט זיך אין איין מאָמענט אויסגעניכטערט. די נאַנצע באַרוישונג איז בלויז שנעל אויעט פון איר. זי האט ווי א ווילדע געקוקט אַרום זיך. זי האט קוים געקאָנט באַגרייפן וואס מיט איר טוט זיך.

אין דעם געקסטן מאָמענט, ווען אלעקס ברוין האט זיך צוריק פאַרמישט צווישן עולם, האט זי זיך געגעבן א הויב אויף פון איר אַרם און אין אַרויס־געלאָפן דורך דער טיר אויף דער גאַס.

די פינסטערע נאַכט האט זי אַרומגע־כאַפּט און האט זי אזוי ווי פאַרשלונ־גען אין פייכטע אַלטע אַרעמס. זי איז געלאָפן אן אן אָטעם, אזוי ווי טויר־זענטער רייטער וואָלטן זיך געאַנט־הינטער איר.

זי האט ניט געוואוסט וואו זי גע־פינט זיך. זי איז ניט געווען באַקאַנט מיט די שמאָלע געדרייטע און פינסטע־רע גאַסן, וואו ברוין האט זי אזוי אָפט געפירט. זי איז קיינמאָל אליין דאָ ניט גע־גאַנגען, קיינמאָל אליין דאָ ניט גע־ווען.

זי האט פאַרגעסן, אז זי איז אן א העט און אן א מאַנטל. זי האט גע־פילט, ווי אירע האָר זיינען צעבלאָזן געווען פון ווינט און נאַס געוואָרן פון הערבסט רעגן. אבער זי איז געלאָפן ווייטער און ווייטער, אן א אפּשטעל, אן רו.

פון ווייטנס האט לוסי דערזען די העל־באַלויכטעטע פאַרקעט סטריט. אן אן אָטעם, מיט אונטערגעהאַקטע פיס, איז זי געלאָפן אהין.

נאָך א מינוט און זי האט זיך געפו־נען צווישן א שטראָם מענשן.

אבער וואס איז דאָס ? וועך איז דער וואס גייט איר אנטקעגן, און קוקט איר אזוי שאַרף אין די אויגן אריין ? זי האט מיט שרעק פאַרדעקט דאָס פּנים מיט ביידע הענט.

אנטקעגן איר איז געשטאַנען דער יונגער בען קריידער.

אויסגעוואַכט

בען האט געקוקט אויף איר מיט גרויסע, פאַרוואונדערטע אויגן : לוסי

(ווייטערער קומט)

:-: צו פאַרקויפן :-:
FOR SALE

א 8 רום הויז, פולי מאָדערן, אוק פינישינג, מיט א גאַראַדזש. אויסגע־פיקסט אין פּורדסט קלאַס קאַנדיישאָן, אין קאַלערדזש עוועניו צווישן בלאָק פון מיין סטריט. א גרויסער סנעפּ. מון באַלד פאַרקויפט ווערן.

צו פאַרדענטן

2 נייע בריק באַנגאַלאָוס, 5 רומס, מיט א סאָן רום, אוק פינישינג, אוק פלאָרס. ווען זיין פאַרטיק צו אריינ־מיפן דעם 1טן סעפּטעמבער. רענט $45 א מאָנאַט.

א פולי מאָדערן הויז פון 8 רומס, מיט הייסע וואַסער באַהייצונג, פייער פּלייס, אוק פינישינג, א לאָנדרי אין בייסמענט, א גאַראַדזש. א וואונדער־באַדער גרויסער לאָט, אין קאַטהעדראַל עוועניו. איסט פון מיין סטריט. רענט $45 א מאָנאַט.

5 רום סוויט, פולי מאָדערן, נייע אויסגעדעקאָרירט, אין פּריטשאַרד עוו. רענט $22 א מאָנאַט.

אינשורענס פאַר אלערליי צוועקן.

נעלט צו לייען אויף ביליקן אינטע־רעסט.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט

טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

צו פאַרקויפן א 6 רום הויז, פולי מאָ־דערן. זיך ווענדן אין 357 אבערדין עוו. טעלעפאָן 792 54. קיינע אגענטן.

פריישער אמעריקאַנער כריין, אונערקעס, א פונט ..... 25 ס. 1 ס. .....

מידלטשווירטש פאַרמערס מאַרקעט

88½ דערבי סטריט, טעל. 54 179

:-: פערזענלאַכעס :-:
PERSONAL

היים און אפּיס פאַרניטשור פאַרלאַנגט

פאַר מזומן געלט.

KILSHAW'S

Auctioneers

Canada Bldg. Phone 29 040

מאָטאָר טוריסטן

מיר מאַכן פאַרבינדונגען צווישן מאָ־טאָריסטן און פאַסאַזשירן, אויף א שער עקספּענס באַזיס. באַראָטונג פריי.

Auto Transportation Bureau

382 Donald St. Phone 86 139

GIBBONS UPHOLSTERY & METAL WORKS

צוזאַמענשטעלונג אַרבעט א ספּעשעלטי

עקספּערט אַרבעט

דאַראַייטאַרס, באַרד אַרבעט, טאַפּס, אפּאַלסטערי

144-6 Fort St., cor. York

Phone 22 667

שדכנים ביזאַ

ליידיס און דזשענטלמען פון יערן עלטער און קאָנס. אייניקע פון פעלן און היימען, נאָר זיי זיינען אינטאַנס; פרווא־מע ערנסטאַמע שידוכים אראַנזשירט, שטרענג נעהיים. זייער קלייניע שדכנות נעלט. קומט אַרויר שרייבן — די מענערדשער, רום 2, 982 דאַנאַלד סט., 4 מיין פון נאָר דיים עוועניו.

מעריצינישער מאַסאַזש

פרט. ה. עדעלסטאַוויי, פּראַפעסיאָנעלע מאַסאַזשיסטן, אויסגעפּרובירטער דערפאָלג אין באַהאַנדלונג פאַראַליזיס און אלע פאָרמס פון רומאַטיזם.

838 SOMERSET BLOCK

Ph. 88 066 Res. 56 766

PERFECT-O-LITE

מאַכט דאָס טרייבן ביי נאַכט זיכערער ווי ביי טאָג. א פאָרבע איבער א נאַכט קאָסט אייך נאָרגענס. פאַרלאַנגט עס. מר קינאָן, 672 האַפּערן עוועניו.

געשעפט געלעגנהייטן
באַנקראָטירטער געשעפט

דעליקאַטעסן, פרוט און גראָסערי אין אויסגעצייכנטן לאָקיישן וואו פע־איקער מאַן קאָן מאַכן פיל מער ווי א לעבן, קאָן די וואָך געקויפט ווערן פאַר האַלב פרייז, אויב אייער קרעדיט איז גוט קאָנט איר עס קויפן מיט קליינעם קעש. גערייניקט, עס וועט שנעל פאַר־קויפט ווערן צו דעם ערשטן בעסטן געשעפטסמאַן. אינפאָרמאַציע בלויז אין אַפּיס.

פוירניישינגס און דריי גודס, א גר־טער געשעפט מיט גרויסע מעגלאַכקייט־טען. איר קאָנט עס קויפן מיט $3,000 קעש.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט

ח. פערלמאַן און נ. זעלטשען

MUTUAL AGENCIES

874 Main St. Phone 51 000

:-: צו פאַרדענטן :-:
FOR RENT

צו פאַרדענטן א שיינעם 3 רום סוויט אין באַלטיק אַפּאַרטמענטס. מעסיקער רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאָן 668 56.

צו פאַרדענטן א גרויסע אויבן פון 5 גרויסע רומס 2טן פלאָר, ניי דעקאָרירט, הייס־סע וואַסער אימער, קאָכיק ווערענדע, סטים באַהייצונג. $40 א מאָנאַט, קאָן מוזן סעפּטעמבער 1טן. 390 סעל־קירק עוועניו. טעלעפאָן 061 56.

צו פאַרדענטן 3, 4 און 5 רום סוויטס, עלעקטריש סטאָוויס, אין אוראַרא בלאָק, סעלקירק עוועניו. ביי־ליקע רענט. טעלעפאָן 488 56.

שטעלע פאַרלאַנגט
SITUATION WANTED

יונגערמאַן זוכט שטעלע אין קאַנטרי צו לערנען מיט קינדער אידיש און העב־רייאיש. גוטע רעפערענס. פאַרלאַנגט געהאַלט צו באַצאָלן אויסגאַבן אין הייר־פּקול ווענדן ד. א. ווו. באַקס 6504.

א דערפאַרענער נוטער העברייאיש־אי־דישער לערער. א געוועזענער לערער אין א אידישער נימנאַזיע, א סינגלמאַן זוכט א שטעלע ביי א פאַמיליע אין א קאַנטרי. האט דערפאַרענס. קליינער געהאַלט. זיך ווענדן צו "דאָס אידישע וואָרט" באַקס 6463.

אַרבעטער פאַרלאַנגט
HELP WANTED

פאַרלאַנגט א קלערק, א פעאיקן ווינראַו דרעסער און שאַראַרד שרייבער. מוז האָבן דערפאַרונג אין דזשענטס פאַרניי־שינגס און שיך. ניט פאַרהייראַטעט מאַן אין בעסער. אומדערפאַרענע זאָלן זיך ניט ווענדן. זיך ווענדן צו באַפאַלאָ קאַפּ קאָמפּאַני, 296 מעקדערמאָט עוועניו, צווישן 5.30 און 6 נ. מ.

אין שטאָט, אין די ביטשעס און אויף אלע הייזער

אויב איר דאַרפט איבערמופן, אדער וועלט ס'אין טראַנספּאָרט אַרבעט

טעלעפאָנירט צו

סימקינס טראַנספּאָר, 52 540

איר וועט זיין זייער צופריד!

אדרעס ביי אונז אייערע

האַלץ

די בעסטע האַלץ צו ביליקע פּרייזן

Simkin's Transfer

456 Stella Ave. Ph. 52 540

אדווערטייזט אין "דאָס אידישע וואָרט" — עס וועט זיך אייך באַצאָלן

Classified Section
קלאַסיפייד סעקשאָן

ספּעציעלע פּרייזן פאַר אַרווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג:

אין מאָל, 5ס. פּער אַינייט לייַן — 3 מאָנאַטן, $2.15 אַינייט לייַן

פאַר א וואָך, 20ס. " " — 6 מאָנאַטן, $4.00 " "

פאַר א מאָנאַט, 75ס. " " — פאַר 1 יאָר, $7.50 " "